

БОЖИДАР БОЖИЛОВ

ИЗБРАНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ
В ДВА ТОМА

БЪЛГАРСКИ
ПИСАТЕЛ

БОЖИДАР БОЖИЛОВ

ИЗБРАНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ
ТОМ ПЪРВИ

СТИХОТВОРЕНИЯ
И ПОЕМИ

Маг. Пиндикова
с с. со. со. со.
присетелство
Божидар

29
СОФИЯ
1983
ф.о.

БОЖИДАР БОЖИЛОВ

1
ТОМ

**БОЖИДАР
БОЖИЛОВ**

*Избрани
произведения*

1
ТОМ

**СТИХОТВОРЕНИЯ
И ПОЕМИ**

БОЖИДАР БОЖИЛОВ

1

**БОЖИДАР
БОЖИЛОВ**

*Избрани
произведения*

1

© Божидар Божилов, 1983
c/o Jusautor, Sofia

СТИХОТВОРЕНИЯ

МОРЕТО И МАЙКАТА

Морето пак е бледосиньо във
и пак е тихо в стаичката стара.
Прозореца дрънчи със стъклен звън,
като че някой свири на китара.

Че си щастлива, майчице, кажи!
Гордея се, че бях при тебе беден
и с присмех срещах всякакви лъжи,
че съм от много болки тъй приведен.

Та ако днес и скъпия ти син
за бъдещето работи и мисли
и не мирише цял на нафталин —
нима не му помогна бедността ти?

В какъв живот бих тръгнал, мамо, аз,
ако ли нямах теб и стиховете,
ако не бяха моя силна страст
поемите на руските поети?

Днес съм в борбата. И какво от туй,
че двамата спокоен час не знаем?
Тропни три пъти — злото да не чуй!
Почивай си! Аз гласно ще мечтая:

морето сякаш е завеса там,
завеса синя, с панделка от пясък,
нагъната от вятъра едвам,
с бродерия от бледен звезден блясък.

Не си припомняй затова с тъга
за синята завеса неушита.
Прозореца е по-красив така —
с далечната завеса на вълните.

1943 г.

МОРЕТО И ПРИЗРАЦИТЕ

Морето, както в моите постели,
е без вълни, без лодки и без птици.
Тук, в стаята, минутите са спрели
и здрача спусна котва във зениците.

Днес миналото прашно се завръща.
Познати стъпки чувам по дъските
и страшен шепот пълни бавно къщата.
Това са те: умрелите, убитите.

Това са те: приятелите близки,
погребани в следобедите есенни.
Те влизат през стените, шепнат ниско,
във мен се влизат дълго и унесено.

Какво? Дошли сте в мрака да ме питате
защо не бях на вашите погребения?
Страхувах се. — От песните, от житото,
на старите камбани от звъненето.

Обичам аз живота. Вие знаете,
нали били сте дълго с мене в дните.
Признавам ви: страхувам се отчаяно
от жълтите ръце, с цветя покрити.

И затова живея като трескав,
обичам силно радостта, тревогите.
Смъртта желая да ме вземе лесно,
да бъде смърт под изстрели и огън.

А ти? Не! Ти си жива, зная.
Защо си тук при мъртвите приятели?
Не си ми близка даже. Само тайно
сред сънищата ний сме разговаряли.

Сред сънищата беше с мене нежна,
аз в тях през рамото съм те прегръщал.
А в светлото не смеех да те срещна...
Умряла си. Познавам. Трака къщата...

И роклите ти пъстри са ненужни...
Ше ги дадат на някоя женица...
Морето се люлей от вятър южен
и плуват лодки, и се носят птици.

1943 г.

МОРЕТО И ОТПЪТУВАНЕТО

Вън морето ми казва: прощавай,
и ми маха със облака сив.
Духа вятър от запад. Едва ли
пак ще бъда край него щастлив.

Духа вятър от запад. И мръква.
Тая вечер ще бъда на път.
Как далече на бялата църква
двете сини кубета блестят!

Как далече!... И както кубетата,
в мен блестят отшумелите дни.
Тъй е винаги. — Тръгваш, а ето
миг забравен в сърцето звъни.

Мойте близки другари ги няма.
Беше бедност и дълга война.
Те са в пустите гробища, в ямите
край затворите спят в тишина...

Само в нощи, изпълнени с вятър.
ще дочувам шума на вода,
покрай пясъка кротко луната
ще заспива над жълта следа.

Вечерта ще е синя и хладна,
ще минава далеч параход
и в прозорците мои ще падне
със звездите си влажния свод...

Вън блесят двете сини кубета.
Все пак тъжно е. Чака ме път.
Двора тъй ще стои — непометен,
всяка пролет треви ще растат.

Аз си тръгвам. Вълните за сбогом
разлюлей и прощавай, море!
Припомни си за наште тревоги
без усмивка, когато умрем!...

1943 г.

МИНУТА

Билет в дланта си влажна не усещаш...
А можеше сега да си на гарата,
изпълнена с раздели и със срещи,
със черни колела и бяла пара.

Като багаж там можеш да оставиш:
познатите си, грижите, нещата.
Да кажеш от прозореца „прощавай“
на някое момиче непознато.

И после да угасне в тъмнината
за тебе всичко досега тъй скъпо.
На сутринта да тича край стъклата
града ти, в синьото море окъпан.

Вълните във пристана да се плискат,
а горе във часовника над тебе
стрелките да висят пак ниско, ниско
като строшените крила на лебед.

Да минеш със файтона покрай пясъка,
където вечер кротко спи луната
и зеленикавия топъл блясък
обвива дървесата с тишина.

Да спрат конете с тропот покрай къщата
с изтъркани стени, с врата желязна,
да види майка ти, че се завръщаш,
да се развика, с куфара да влезнеш...

Не ще се върнеш! Ти си знаеш: няма!
Дългът държи те тук с ръката твърда.
И твоята любов е по-голяма
към новото. И ти си по-усърден

в града със къщи без лица и име.
В тях дните изминават много бързо.
За тебе е студено тук през зимата,
но всяка зима здраво те обвързва

със трудните дела и планове,
с изпълнените със копнежи нощи.
Вместо луна в прозореца ти свети
на бъдещето Днепротеса мощен.

В умът ти всяко кътче е заето,
не ти остават мигове излишни.
Случайно днес се вмъкна във сърцето
минутата с тъгата по предишното.

1943 г.

ДЪЛБОЧИНА

Това е мойта малка стара стаичка.
Тук дните преживени се изгубват
на миналото в тъмното начало,
когато бил съм като снимка хубав.

На тази маса стихове наивни
съм писал с едри букви по тетрадките.
С мастилото изсъхвали годините.
На тоз креват насън съм виждал славата.

На синята стена личат пак раните,
направени от гвоздеи ръждявали.
Поети и герои от романи
стояха там до снимки от въстания.

В иконата със сребърната риза
крих вестник на роднината опасен
и станаха ми скъпи терористите,
мечтаех за сибирски нощи ясни.

Ох, ето го и белия прозорец,
във който бий с неравен шум морето.
Тук някога до късно са говорили
прозореца, звездите и детето.

Любима, ако ти ме срещнеш някога,
вземи сърцето ми и с него всичко,
но остави ми тази малка стаичка
и часовете мои и обичани.

1943 г.

ДЕН ПЪРВИ

То стана, за невярване, тъй обикновено.
Просто, опустяха елегантните улици
и по тях народа с викове червени,
слисан от радост, посрещна войниците.

На площада танкове. В тях сиви шинели.
В шинелите хора със звезди петолъчни.
Наоколо затворници, с пушки въоръжени,
разговарят с цяло гърло: „Та то не е мъчно.“

На войниците някой цветя раздава
и целува тихо, просълзен, звездите им.
Над главите самолети бързо минават,
а очите на всички — в звездите им.

В морето параходи — люлеят се, бродят,
а звездите им греят пак червени.
В градината тиха само часовоя
със флагове знаци някакви разменя.

Ой ти, славен граде. Ой ти, Варна наша,
толкоз много хора откъде пристигнаха?
И къде потънаха ония, уплашените —
немците, които със сълзи изпращаха?

Виж, бедняк там някакъв, гледайте
го; братя,
на колени паднал и песен си пее,
устни бавно мърда „Вы жертвою пали...“.
Очите му тъмни, в сълзи бели греят.

А майчица стара, сбръчкана, прегърбена,
всеки срещнат пита: „Не дойде ли Ваньо?“
„Че кой е?“ И почва надълго да бъбре:
„Че той в 23 беше партизанин.“...

Тоя град ти знаеш ли? В тоя град съм влюбен.
Той е непокорен, със лапи корави.
Тука всеки камък, тука всяка улица
вечер разговаряше тихичко: „другари“.

8.IX.1944 г.

СМЪРТТА НА ИВАН

Сякаш спеше пак гората бяла,
с бели клони, с бели зверове.
Нищо се не виждаше по цялата
равнина — ни птица, ни човек.

Само изстрела за миг се вдигна
и се спря над пресните следи.
Пламъчето само бързо мигна
и пак стана, както по-преди.

А Иван от Вълво се люшна,
край дървото легна мълчалив,
със ръце замръзнали и мушнати
във шинела измърсен и сив.

Върху бузата му плъзна черната,
къдрава, невчесана коса.
Пушката му в целенето верната
дълго чака да му чуй гласа.

Кой ще бди ослушан на секретния?
Кой ще стъпва тихо по снега?
Мислеше ли си Иван, че сетния,
лошия му миг ще е сега?

Немците отсреща дълго гледаха,
слушаха, но никой не разбра.
Клоните убития погребяха
и другар му пушката прибра.

В тихото гората, Шумадийската,
зарида, настръхнала от скръб.
Облаците тръгнаха по ниската
равнина, по белия ѝ гръб.

В нея скоро пръст Иван ще стане,
ще поникне в разните треви.
С тях накичен някой партизанин
до момиче младо ще върви.

От Иван това ще бъде всичко.
Повече от него — ни следа.
Ще остане само тук звездичката му,
малката оловена звезда.

1944 г.

СПОМЕН

Отново знай, ще стане есен тука,
ще дойдат сиви облаци в небето,
ще загорчи в сърцето на тъга.
Младежите ще тръгнат за наука,
ще влязат и във стаята, където
изрязана е на чина ръка.

А таз ръка е като моята точно
и датата под нея е от мене,
аз този чин наричал съм го мой.
Шумял е дъжд в тръбата водосточна,
били са дни горещи и студени,
тук радвал съм се често, ял съм бой.

Оттук със дни съм гледал през стъклото,
небето било като синя блуза,
а облака — бил къдрава коса.
И гледал съм как лелята с перото
(по химия бе моята леля Роза)
тормози с мъчни формули класа.

И гледал съм как често се шегува,
как във шишенца разни опит прави
и щом не стане — ний с възторг режем.
Ти как подсвиркваш, тя как уж не чува.
По геометрия чертаем прави
и цифрите не можем да сберем.

А книгите? А книгите, които
разгръщахме с теб на чина последен —
гореше Тиса, плачеше Москва.

Ах, книгите с заглавия изтрети,
със шрифт, от много четене повреден,
и вечно без последната глава...

Дали си спомняш, или не, не зная.
Но младостта ни вече се измина
и кестените не цъфтят за нас.
Във класната ни, в старата ни стая
младежите по-радостни ще минат,
ще пеят песни с друг, по-весел глас.

1944 г.

НЕЖНОСТ

Прости ми, мамо. Аз съм много лош.
Не мога да ти върна нищо, нищо.
Ти вехнеш бавно в старото палто,
да има твоя син неща излишни.

Ръцете ти са жълти от пране
и бръчките ти станали са много.
О, имаше ли щастие поне
най-дребничко сред разните тревоги?

Знам — имаше. Бях щастieto — аз.
Бе стих от мен във вестник стар прочетен.
Когато си заспивала сама,
насън си милвала, целувала детето си.

Насън си виждала неznайна слава ти,
завиждали си ти насън познатите.
Усмиввала си се... Но как блести
косата ти по-лъскава от злато.

Чуй — дългите студени часове,
които сякаш бавно си изплела,
сега ти връщам в нежни стихове,
целувам те смутен и разтреперан.

Какво са те? Нима със стихове
аз мога да ти върна нещо, моя?
Безкрайните, безбройни страхове,
изгубеното в младостта спокойствие...

До своя бял прозорец пак седни
и ако във вървят щастливи хората —
помогнал е за туй и твой син...
Ще лъхне мрак. Ще те приспи умора.

1944 г.

МЕЧТИ

Аз често разговарям сам със себе си,
когато вечер уморен мечтая.
На стаята ми белите завеси
привикнаха със смешната ми тайна.
В стъклата утринта запалва огън
и тръгвам покрай дървеса заспали.
Там, где дълга все същ ме чака строго,
пак работя до тъмно, до умора
за моите мечти и скъпи сънища.

А вечер разговарям сам със себе си
и виждам как отивам с вик в атака,
в затвор пред зид висок как ме обесват
и аз запявам нашта песен в мрака.
Насън аз снощи ясно виждах синия,
изрязания гръб на Пиренеите
и нашта, чуждестранната дивизия
във вечерта се врищаше и пееше.

Аз може би не ще летя в атака
и няма никога да ме обесят,
винтовката не ще да свети в мрака,
в Испания не ще да пея весело,

а тука ще работя дълги дни
над масата, да бъдат сити хората
и като най-обикновен войник
сред стаята ще падна от умора.

Без всякакви звезди, без песен и без взрив.
Но ще ми пречи ли това да съм щастлив?

1945 г.

ДИМИТРОВ

Когато в пролетния хубав мрак
Димитров пред митинга заговори,
изправен до звездите едри чак,
и прави с яка длан привичен знак —
изчезва в тебе всякаква умора.

В тържествената градежа тъмнина
затихват гласове, не вее вятър
и виждаш: Стачки. Арести. Война.
Въстание в септември. Знамена.
Безмилостно започва се борбата.

Летят куршуми. Фабрики мълчат.
Горят в очите рой звезди червени.
Не трепва той пред мъка и пред смърт,
а тръгва в неизминатия път,
заслушан вече в думите на Ленин.

С дни класата расте — расте и той.
Моряка млад е станал смел кормчия.
Подема в Лайпциг сам неравен бой
и в битките е командир-герой,
сърца безбройни с неговото бият.

А името му носи се в Мадрид,
по всичките страни, навред е родно.
То става позив, става динамит,
като зора сияе и гори
пред цялото човечество свободно.

Шуми във алениите знамена,
звучи в работнически дръзки песни.
А в мрака сив на нашата страна
пред кървавата тухлена стена
в очите на разстреляните блесва.

И ето го: човешки прост, щастлив,
народното море с очи обхванал.
И мислиш си — живота ни красив
ще стане и в букака, стар и див,
заводи ще надминат с ръст Балкана.

Ще тича вятър в младите жита,
на люляк ще мирише край шосето
и няма да се стреля из нощта,
не ще убиват стария баща,
не ще тупти в ужасен миг сърцето...

Говори той, в звезди града сияй.
Устата песента не съдържа вече.
Какво стоиш? Мечтай, мечтай, мечтай!
Върви с Димитров! Всичко свое дай
и гледай надалече, надалече!

1945 г.

ПЕСЕН ЗА ПЪРВИЯ ДЕН

Есента е била вечно тъжна —
с облаци, сив вятър и тъга,
и не струва днеска да се лъжем —
тъй е и сега.

Поривът вековен не умира —
дървеса и птици ще заспят,
а поетите на звучни лири
пак ще затъжат.

Но сега това не задушаваш.
Есен — есен. Ще строиме пак.
Ще лети във младата държава
и човек, и влак.

Под шума на есенното злато
ний родихме се за втори път
и усетихме как свободата
влече в нашта гръд.

Този ден ще бъде празник вечен.
Все по-шумен, повече красив,
че ни свърза здраво със далечното,
с въздуха си сив.

Нека бъде! Знамена да раснат
в него като есенни гори.
Ний за него срещаме опасности,
смърт в нощта дори!

И във него спомняме за близките,
паднали за празника най-пръв.
Знамената се навеждат ниско,
тъмни като кръв.

Тъжно е. И есента е тъжна —
с облаци, сив вятър и тъга.
Но да плачат враговете длъжни са —
ний летим сега.

БАНДЕРА РОСА

На Никола Й. Вапцаров

Песента с италиански думи
вчера чух на градския площад.
Пееше я весело и шумно
преминаващ войсков отряд.

Наш отряд. С червени петолъчки.
Командирът крачеше отпред.
И за миг на мен ми стана мъчно
за разстреляния смел поет.

Той я пееше в онез години,
пълни със стражари и терор.
Ето — песента му не загина,
днес я пее цял войнишки хор.

Сякаш той отпред е командира...
Не, не е. Отдавна той е пръст.
Ала песента му не умира
води ни, зове за бой и мъст.

Виждам го в студентската ни стая
разяснява тъмния въпрос.
После става. После не изтрайва.
И запява прав „Бандера роса“.

Думите не знаеше той верно,
но запял с възторжени уста,
викаше пак с вяра неизмерна:
„Вива комунизмо, либерта!“

С тая вяра крачеше отряда...
Не, не струва никой да тъжи.
Комунистът, както пее, пада,
но и в песента си пак е жив.

Не тъга — а радост ме изпълва.
Не един — днес пее цял отряд.
Милиони пеят. Утро съмва.
„Вива комунизмо, либерта!“

ТЪГА

Смешна жал, нелепа жал
в грохотно жестоко време!

Димчо Дебелянов

Днес е по-ненужна от преди
всяка жал и всяка тиха дума.
Вятъра разнесе като дим
стиховете, пълни с блясък лунен.

Ала аз тъжа сега за тях
и за теб си мисля с болка тиха.
Носят ли върху челата грях
хората, които те убиха?

Пази ли безумната война
жал за тебе в знамената свои?
Мрак покри ония времена,
прах покри поети и герои.

И малцина мислят днес, уви,
за поета с дрехите изтрети.
И с малцина ти сега вървиш
в полунощ, когато мрат звездите...

Нека в тая кръчма да поспрем.
Чашите ни с тишина са пълни
и шуми в листата стар рефрен,
мрака скита в улиците сънни.

Ти, бедняка, днес си тъй богат
с песните, които ние знаем —
затова на брата си по-млад
песни можеш да дадеш назаем.

ИНТИМНО

Ботевите стихове са малко
и книгата е тъничка и проста,
тъй както дните му завършили без катафалка,
без слава, без ненужни пъстри почести.

А в дните му и в стиховете бие вятър,
шуми Балкана, звездна нощ се спуща.
За ясна смърт вървят в нощта и вятъра
мъжете с лъскави студени пушки.

Какво са всичките поеми в бели томове,
живота тих сред стаи и спокойствие
пред този край, като Балкан огромен,
като звезда на топъл небосклон.

Ще бъда най-щастливият от своите безбройни братя,
с които дишам в дните ни тържествени,
ако оставя десет малки песни за борбата,
ако застине погледа ми в смърт мъжествена.

Не искам шумна поетична слава,
не искам дълги дни, вечерно топло щастие.
Ще ми тежи цимент, със сълзи напояван —
чудесна е надгробната разбъркана трева.

Чудесно е да дигнеш ръст над грижи дребни,
косата ти да бъде вечно черна.
И станал влажна пръст — да шепнеш думите победни:
обичам те, любима моя, верна,

но повече от теб — народа и борбата.

ГРОБИЩЕ КРАЙ МОРЕТО

В гробището шумно край морето
ти лежиш. Там няма тишина.
Вместо кандила звездите светят
с весела, далечна светлина.

Раснат буйни южни храсталаци
с пъстри и големи цветове.
Преминават радостни моряци.
Радостен и влюбен вятър вей.

Ти умря на двадесет години.
Колко дълго вече ти лежиш?
Стигна те куршума. Млад загина.
Не можа да крачиш из Париж.

Не можа да идеш до Одеса.
Не можа да учиш във Москва.
А пък беше като песен весел,
с мургава и къдрава глава.

Вятъра за тебе ме подсети,
твоята песен ми припомни пак...
Стреляме в скалите с пистолети,
пеем за Моряка-Железняк...

Като песен свърши много бързо
твоя хубав, неживян живот.
Задушиха младата ти дързост.
Спиш сега под своя небосвод.

Как ще спиш? Шумят, ехтят вълните.
Свирят параходи. Вятър вей.
Глупост е смъртта. Открий очите,
отърси пръстта и заживей!

ДЪРВЕСАТА НА СИЛЕЗИЯ

Дървесата сбират върховете си
върху пътя като свод готичен.
Смаян, вижда малкия човек:
през зелената им стъклопис
светлината се в очите втича
и те прави по-добър и чист.

О, красива, млада катедрало
от безбройни бели дървеса,
аз не нося черно наметало,
волно расне моята коса,
затова не коленичих в мрака
в твоите стари каменни сестри,
пред Исуса, който чудо чака,
върху кръста аз не се смирих.

Но сега сред тебе коленича
върху сивия безкраен път.
Не стар бог, а полските момичета
висеха по твоите стени
с бели нежни длани на жени,
още нежелани, необичани,
но докоснати от страшна смърт.

Дървесата странни на Силезия,
сбрали горе в свод готичен клони
бяха катедралата за мен,
във която коленичих с нежност
и заплаках тихо за мадоните,
бесени пред залеза студен.

ЧЕРКОВАТА НА ВИКИНГИТЕ

В този край със мрачни катедрали,
пълни с влага, с кървави разпятия,
черковата-кораб на викингите е спряла
да прославя веселата вяра на моряците,

влюбени във вятъра, вълните и горите,
в топлата си кръв, не в тази на Исуса.
Весели чудовища преплитат във резбите
своите красиви едри люспи.

Весели чудовища, като от нос на кораб,
тази странна черкова понасят над вълните
на зелените и тъмни борове
в океана от зелени планини.

Край колоните, наричани от викингите мачти,
свещниците чакат от столетия
да огреят пак лица на новобрачни,
груби гласове и мечове да пеят.

Те си спомнят може би за Фридрих, този крал,
който ги пренесе от Норвегия
и на своята любовница поднесе в дар
с черковата-кораб и чудовищата весели.

Може би затуй са тъй напукани
мачтите-колони и жълтеят.
Тихо е. А стълбите към органа пропукват.
Мярва се монах. Викингите ли пеят?

От неземна музика трепти резбата стара.
Органа зове, ликува, плаче...
Сякаш с русата любима коленичиш пред олтара
и ви благославя здрача...

Сякаш призован от музиката, пада
бял и чист снега на двора.
Сякаш езерото Ваанг е зад оградата
и Норвегия със белите простори...

Спри, монахо, песента за щастие!
Като сън е всичко туй, но стига!
Ние се венчаваме с романтика,
още неописана във книгите,

и не просим щастието в черкови,
а сами го правим със ръцете си...
Боровете бяха черни. Беше мръкнало
над Силезия.

ДИМИТРОВГРАД

Тук няма град. Тук всичко е мечти.
Градът ще расне в идните години.
Но огън в есенния мрак пламти
там, где просторен булевард ще мине.

Край огъня младежите мълчат.
Акордеона почва бойна песен.
Не съществуват трудности и смърт.
Не съществуват дъжд и сива есен.

Из пустото, безкрайното поле
тъмнеят изкопи, греди миришат.
Под ниските звезди вървят коне,
локомотиви бяла пара дишат.

Но вгледаш ли се в младите очи,
града ще видиш как блести огромен
и как изгряват с алени лъчи
звездите петолъчни над бетона...

Акордеона пее за мечти.
Светлей небето над поля хълмисти.
Ще раснат тук с бетонните стени
и млади комунисти.

БОГАТИЯТ

Без нищо той беше на тая земя —
без къща, без нива, без близки.
Студува, гладува, но пак съумя
от никого хляб да не иска.

А нямаше нищо. Тогава билет
партийците нямаха още.
Вървеше от радостна мисъл обзет
в дъжда на студените нощи.

Какво го боляло, не знаем сега —
ни звук той изпусна, ни слово,
а падна прострелян, прегърна снега,
догонен от злобно олово.

Напролет едва го оплака дъжда,
праха развигор му разнесе.
И няма над него ни кръст, ни звезда.
Ни надпис, ни откъс от песен.

Ни снимка остави, ни майка, ни брат.
Ни млада жена — да го помни.
Той няма и гроб. А все пак е богат.
Той има богатства огромни.

Полята, в които праха му цъфти,
скалите, кръвта му где блеска,
незнаен читателю, даже и ти,
ний всички сме негови днеска.

МОЕ МОРЕ

Шуми, шуми, не стихвай като песен,
за теб изпята от един поет.
Сега край твоите скали е есен
и става хоризонта ти по-блед.

В червена пяна греят храсталаци,
надвесени над шумните води,
а ветровете пишат странни знаци
с понесения параходен дим.

Дима черней и пада над вълните,
стопява се в зеления им бяг.
Догдето хладни заискрят звездите
като седеф от жълтия ти бряг.

В часа, когато чезнат цветовете,
пак собирай сили, удряй и ридай —
че те обграждат с камък бреговете..
Но вече утро сребърно сияй.

Но вече дъха лек и топъл вятър.
Зелена е водата, жълт — брегът.
Към хоризонта плуват в синевата
ята от бели чайки и крещят.

От храсталаците долитат листи —
червени, сухи, жадни за вода.
А в дъното, сред камъчета чисти,
медузите се радват на света.

СИЛНА ВОДА

Ах, нека има неизвестности и нека има тайни,
моряшки песни нека има сред моя градски ден.
Зад тия строги градски покриви съзирам ви, безкрайни
зеленосини далнини, под вятъра студен.

Морето ме направи млад и млад ще си остана
дори когато сняг белей по моите коси.
Вълните не задържат сняг — това ще бъде пяна,
която силната вода по гребена краси.

ЗЕЛЕНОБЛЯСКАВАТА ГРЪД

Там, гдето винаги е шум и плясък на вълни и вятър,
там, гдето камъка зелен раздира бързите води,
стои, излян от тежък бронз в зеленобляскава позлата,
един човек и среща бурите и тъмните вълни с гърди.

Той има паметници хиляди по планини и по площади,
от светъл камък и от бронз излян е строгия му лик.
Но там, накрай на вълнолома, сред силните вълни из-
даден,
той сякаш че стои на пост, той бди като един войник.

И няма място по-достойно, и няма място по-красиво
за този, който мина в бури и битки земния си път.
Задъхано водата вика, реве, напред се хвърля диво —
спокойно-хладна я посреща зеленобляскавата гръд.

ПАРУС

На баба ми Роза

Пред тесния прозорец се люлее
широката завеса на вълните.
В дебела кожа стегната — чернее
една голяма книга, дълго скитала

из куфари. Изминали години.
И ето — аз отново я разгръщам.
Шумят в листата ветровете сини
и миналото мигом се завръща:

Това е „Лермонтова Сочинения,
издание четвърто — том первый“.
Мастилен надпис в ъгъла чернее,
а листите са гризани от червеи.

Една ръка почти преди столетие
е писала там с руски букви тънки.
Едно девойче чело стиховете,
догдето бели нощи грели вълна.

В България след много, много време
на глас я чели вечер дъщерите.
Сега над стиховете и поемите
и внука млад навежда си очите.

Под кратък стих с названието „Парус“
годината е като че ли съща.
Осмица само там бледней от старост.
Векът е друг — и аз чело намръщвам.

Векът е друг? А чувствата са млади!
В сърцата и ний носим същи чувства...
Летеше пак Лермонтовата ладия
в морето на бездъното изкуство.

РАЗГОВОР С КЕСТЕНА

Ти несетно папъпи. След час
ти разтвори листенца мъхнати.
Удивено разглеждам ги аз —
те с мъха си гребат светлината,
засияла над тоз кръстопът.
Наедряват под вятъра нежен.
Очарован ги люшка градът
на зелената ласка в копнежа.
В него бие и моята кръв,
и на твоите листа хлорофила.
Аз не съм ни последен, ни пръв,
пред когото — таз тайна разкрила —
грей природата. С радостен вик
славя нейния дъх поднебесен.
Ти изпълваш с листа този миг,
а пък аз го изпълвам със песен.
А химика твърди: от белтък
сте направени двамата. Зная!
И човек, и зеления стрък
за априлското слънце мечтаят.
Ще разкрият строежа ни прост,
ще получат в реторта белтъка,
но ще има пак тъмен въпрос —
не за нашата атомна тъкан,
не за две молекули азот,
от които живота започва.

Ще получат изкуствен живот,
ще дозират азота най-точно,
но все пак ще избяга от тях —
от ретортите и от микроскопа
този пролетен, светлобял прах,
този вятър, в стъклата затропал.

ИЗКУСТВО

Все едно дали сега в куплети,
в музика, в картина или в ритъм
ще затвориш чувството, което
като въздух литва из гърдите ти
и се слива с въздуха в небето.

Улови го в този миг последен,
заклучи го в багра, в стих и в тон!
След това се удивлявай бледен
на всеобщия велик закон,
който с твойта болка, с твойта жажда,
с твойта радост, с твойто нетърпение,
с чувството отлитнало изгражда
музика, балет, стихотворение.

Ти преставаши да си вече този,
който вярва, който се надява,
ти не си от мъка свит и грозен,
радост твойте къдри не развява.

Любовта е станала изкуство
и в сърцето ти за миг е пусто.
Ала само миг. Ти страдаш пак,
пак се радваш, цял си нетърпение
и това е вече верен знак,
че се ражда пак стихотворение,
музика, етюд или балет
из гърдите на един поет.

ВЕЛИКОТО ПРОТИВОСТОЕНЕ НА МАРС

Не звезда — сякаш малка луна
над дърветата с гъстите клони
е изгряла. Блести тишина
и дълбоко сияй небосклона.

На петнадесет дълги години
туй се случва, любима, веднъж,
та едва ли ний пак ще преминем
на небето под звездния дъжд

и пак там — сред звезди и планети —
ще сияй над дърветата Марс
като малка луна на небето.
Марс ще свети, но где ще съм аз,

но къде ти ще бъдеш тогава,
след петнадесет топли лета?
Като бърза планета минава
над главите ни и любовта.

СЪМНЕНИЕ

Светът е пълен със стихотворения,
с безчет поеми и безброй куплети.
И ето че обзема ме съмнение —
дали са нужни повече поети.

Написано е вече сякаш всичко!

Написано е! С молив и мастило,
със кръв, със сълзи, в замъци, в килии.
И трябва подвиг, нечовешка сила,
за да добавим нещо ново ние.

И трябва радостна любов, голяма,
към родна пръст, към дело, към любима.
И който казва днеска, че я няма,
той лъже — винаги любов ще има.
Но трябва тя сама да ни обземе,
сърцата ни да смачка, да разкъса.
И те да станат нашите поеми
и епитафиите къси.

Тогава в ритъма им ще се чувства
на Вола камъка, плача на Лора.
Живота ще прелее във изкуство,
което ще тежи като умора,
като трагично предопределение,
като нечакана, безкрайна радост.

Тъй ще остане в туй стихотворение
фиксирана преминалата младост
и никога не ще да остарее
сърцето ни, пробито от куршума
или любовната студена дума.
То ще пулсира в пулса на хорея
и в ямба на страстта ни ще се мята
дори когато се стопи в земята...

Сред стихотворното стълпотворение
кой ще подири твоя стих ненужен,
ако не бъде туй стихотворение
желано като зиме вятър южен,
ако не бъде част от радост обща,
от обща ярост — силна като вятър,
и много нещо, много нещо още,
но преди всичко — част от свободата?
Ако насън към твоите куплети
любимата дори насън не тича?...

Не! Ще са нужни винаги поети,
догдето някой някого обича.

КНИЖЕН ПЛЪХ

Той продаваше книги на малка количка
по оградите градски редеше ги той.
Но, кой знае защо, не продаваше всичко,
а само такива, за които и бой,

и арест получаваше в точни проценти,
каквито си нямаше никой книжар.
И с тази доволно съмнителна рента
той обходи в града не един тротоар.

И така магазина му беше обширен,
пълнен с книги и дъжд, с ветрове и със студ,
неведнъж конфискуван, неведнъж обискиран,
с тъжен собственик, считан за мъничко луд.

Идва плах ученик и поисква му книга.
„Интересен роман ли? Я това прочети!“
И ако два лева до цената не стигат,
той отстъпва ги с поглед, в който нещо блести.

И бегом ученика си тръгва към къщи,
спира малко под първия сенчест балкон.
И тогава за първи път Горки разгръща
в поизбелен от слънце и четене том.

А книжаря доволно подсвирква и крачи,
пред своите книги минава щастлив,
не обръща внимание на минавачите,
на дъжда, който вече досадно вали...

Тук го пъди стражаря, там го гони агента,
ала той сякаш нищо не иска да знай,
и на книгите пъстрата лъскава лента
по оградите дъсчени вечно сияй.

През свободното време (а кога ли зает е?)
той от книгите свои прехвърля поред.
Поразбира по нещичко от стиховете
и си има дори предпочитан поет.

Някой иска му том от Толстой — той му дава.
Купувача в дома си разбира едва,
че не Лев — Алексей си е купил тогава,
и завъртва учудено, ядно глава.

Тъй наместо роман за предишни години,
той чете за червени отряди, за глад
и догдето яда му за грешката мине,
вече с други очи гледа целия свят...

А книжаря стоеше пред книгите стари
с избелели корици, с пължълтели листа.
И веднъж, като пристав пред конни стражари,
в магазина му влезе привечер смъртта.

„Ти ли книги от Ленин продавал си, куче?“
„Книги всякакви имам“ — отвърна ѝ той.
Ала късче олово в главата получи,
сякаш бе не книжар — а известен герой,

сякаш в миг бе излязъл от своите книги,
пълни с много любов, с героизъм, с война.
А кръвта му до техните листи достигна
и изпръска ги с малки червени петна.

„Книжен плъх!“ — и смъртта си прибра пистолета.
В магазина нахлуха безброй ветрове...
Но един ученик, на когото бе давал книжлета,
днес написа за него ей тез стихове.

СВОБОДА

Гимназия свършил и влязъл в затвора.
Лежал там до дваеста година.
Излязъл. И ето — през двацет и втора
за Шумен под пушки заминал.

През двацет и трета — отново в килия.
До трийста. Вън другите учат,
вън другите вече с вразите се бият.
А той в жезла — като куче.

Излязъл. Три дни се разхождал човешки,
три дни само весел се скитал.
За чужди, несторени никога грешки
пак тръгнал да спи на дъските.

Жени други имат. Деца. Даже къщи.
Той — само килията знае.
Излиза — и пак на цимента се връща,
и все свободата мечтае.

Но дойде деня, в който всички решетки
пречупи той в своята победа.
И ето: мечтани преди петилетки.
Небето в квадрати не гледа.

Обаче борбата е сложна и тежка,
врагът е коварен и мръсен.
Отново, но вече по сигурна грешка
той влиза в затвора навъсен.

След осем години отново излиза.
Вразите накрай са разкрити.
А вече широка е старата риза.
А вече са бели косите.

Но той не проклина онези години,
не го е надвила умора,
при все че живота му, целия мина
за теб, свобода, във затвора.

ГРАДОВЕ

На Костакис Пападопулос

Аз вървя из Атина.
И Акропола
с хълма
прилича на спомен
от мрамор,
прилича на песен.

Атина е стара и млада.
Чудесна е тя, неделима
от синия лъх на морето,
от острия звън на цикади,
запели в горещото пладне.

И чувам как моят приятел
Костакис говори от София:

Всички градове са едни и същи.
И северните. И южните.
И западните. И източните.
И милионните. И малките.
Всички имат
крайни улици и крайни площади,
които са вредом
едни и същи.

Наистина — някои са богати,
а някои бедни,
някои са стари, вековни,
а други дъхат на вар и бетон,
някои са с минало, някои с бъдеще,
но всички си имат
крайни улици и крайни квартали,
които са едни и същи.

Всички имат небе и вятър,
дъжд и вечери,
всички имат жители,
които не забелязват
прочут ли е града, в който живеят,
или е най-обикновен,
рядко минават през главния площад,
рисуван по афишите
на аеропланните линии.

Те си знаят кварталната кръчма
и кварталното кино,
кварталната поща
и кварталната гара,
а те са едни и същи
вред по света...
Да, Костакис!

Важното е да се връщаш вечер
по една улица, която да е твоя,
с едно момиче, което да е твое.

Ти загуби временно своя град
с морето и Партенона
и намери друг,
над който е синият облак на Витоша.

И казваш, че всички градове са едни и същи,
че най-важното е да си щастлив
там, гдето работиш.

Казваш: момичето едничко е неповторимо
и човешкото щастие,
което лети като кола за бърза помощ
по улиците на квартала,
и такова, каквото е днеска,
няма никога пак да се върне обратно...

Но всички градове са едни и същи
и не са едни и същи.
Никой град не е тъй хубав,
както моя за мене
и твоя за тебе...

Аз вървя из Атина.
В Пирея, в солената вечер,
една майка се взира на север.
Тя мисли за тебе.
И ако ѝ кажа,

че всички градове
и всички синове
са винаги едни и същи,
тя няма да вярва,
а само ще плаче,
защото синът ѝ бе с име Костакис
в град, който се казва Пирея.

Наистина — някои са богати,
а някои бедни,
някои са стари, вековни,
а други дъхат на вар и бетон,
някои са с минало, някои с бъдеще,
но всички си имат
крайни улици и крайни квартали,
които са едни и същи.

Всички имат небе и вятър,
дъжд и вечери,
всички имат жители,
които не забелязват
прочут ли е града, в който живеят,
или е най-обикновен,
рядко минават през главния площад,
рисуван по афишите
на аеропланните линии.

Те си знаят кварталната кръчма
и кварталното кино,
кварталната поща
и кварталната гара,
а те са едни и същи
вред по света...

Да, Костакис!

Важното е да се връщаш вечер
по една улица, която да е твоя,
с едно момиче, което да е твое.

Ти загуби временно своя град
с морето и Партенона
и намери друг,
над който е синият облак на Витоша.

И казваш, че всички градове са едни и същи,
че най-важното е да си щастлив
там, гдето работиш.

Казваш: момичето едничко е неповторимо
и човешкото щастие,
което лети като кола за бърза помощ
по улиците на квартала,
и такова, каквото е днеска,
няма никога пак да се върне обратно...

Но всички градове са едни и същи
и не са едни и същи.
Никой град не е тъй хубав,
както моя за мене
и твоя за тебе...

Аз вървя из Атина.
В Пирея, в солената вечер,
една майка се взира на север.
Тя мисли за тебе.
И ако ѝ кажа,

че всички градове
и всички синове
са винаги едни и същи,
тя няма да вярва,
а само ще плаче,
защото синът ѝ бе с име Костакис
в град, който се казва Пирея.

ВЕЧЕР

Келнерката казва: „Това за мен е най-хубавия град
на света.“

И тя гледа най-хубавия град на света,
през квадрата на витрината,
вижда една къща, част от улица, два афиша,
автомобили —

десет часа на ден ги гледа
и десет часа спи от умора,
спи в най-хубавия град на света.

Контрольора в Метрото казва: „Това за мен е
най-хубавия град на света!“

и сочи нагоре, където е града,
защото той денем и нощем лети из тунелите,
от вагон на вагон, от влак на влак, от линия на
линия,

той вижда нещата отдолу, както червея вижда.
цветето откъм корена.

Лувър не е за него дворец — а станция „Лувър“.
Тюйлери не е за него градина — а станция „Тюйлери“.
Бастилията не е за него площад — а станция
„Бастилия“.

Слепия казва: „Това за мен е най-хубавия град
на света!“

И се усмихва, сякаш го вижда.
„Откъде разбра, че е хубав?“ —
питам жестоко аз. —
Видя ли го?“

„Хубав е — отвръща той, — най-хубавият!“

И върви, воден напред от говора на милионите

минувачи,

напътстван от шума на милионите автомобилни гumi,
ласкан от шепота на милионите кестенови листа.

Той ме повежда, чукайки с бастуна си —
накъде, не зная, —

отиваме в стария град на острова,
камъка на камбанариите изпълва небето,
шепота на реката посребрява вековните покриви,
златната Жана д' Арк върху коня тръгва към нас
като слънце, което изгрява,

Дантон вдига гневно чугунена ръка,
по всички надписи под знамената думата Liberté
започва да трепти, образувана от екзалтирани очи,
мъртвите комунари запяват Марсилезата.

Слепеца гледа града, най-хубавия град за него,
вижда реката и кулите на Катедралата,
вижда ясно небето, звездите и вятъра,
вижда дори непоникналата трева,
неразвилите се клони,

вижда и това, което келнерката и контрольорът от
Метрото
съзират насън.

РИСУНКА С МОЛИВ

Те се целуват върху кея,
сами в огромния Париж.
И димното небе светлее,
в отблясъци над тях гори.

Тук нежностите се не крият,
тук никой ги не смята грях.
Вървят тълпи, мотори вият,
но влюбените нямат страх,

че някой с поглед ще прекъсне
на нежностите радостта,
че ще оцапа с думи мръсни
любовната им чистота...

Те се целуват като в стая,
сами сред милионен град,
и димното небе сияе
над тях с уханье на цвят.

АКВАРЕЛ

Минава бавно тежък шлеп по Сена,
излиза изпод моста като дуло,
насочено към запад. И водата
с петна от масло мигом закипява,
разсечена надве. Вълните удрят
гранитите на кея и несетно
се връщат все по-ниски към средата
на каменното си легло. След малко
картината, която се оглежда
сред сивите води, наподобява
картина на Моне. — Трептят сред мрежа
от линии и точки небесата,
дърветата и каменните къщи,
на моста очертанията стари,
листата на дърветата, които
ще паднат през октомври из мъглата.
И пак водата става огледало,
което точно, като фотолента,
възпроизвежда оня мир реален,
надвесен върху нея. Тъй ще бъде,
догдето нова трепкаща грамада
на някой шлеп отново не раздвижи
спокойните води.

Сърцата наши
приличат на река. И в тях се врязва
и ги раздвижва радост или мъка,

вълните бият в нашите слепоочия,
полека всичко се успокоява
до новото нечакано раздвижване.

Ако поетът иска да напише
за преживяването си най-искрен
и хубав стих, той трябва да издебне
мига, когато се успокояват
на чувствата вълните, ала още
не са изчезнали съвсем. Тогава
света на неговите чувства има
строежа на картина, без да бъде
спокойно отражение. Вълните,
когато са най-силни, също пречат
за претворяването на нещата.
Но как да разберем, че е настъпил
мига за творчество? Реката точно
улавя тоя миг, а ний не можем
да го издебнем винаги навреме.

АВАНТЮРИСТИ

Аз ги гледам със страх.
И може би със уважение.
По косите им има прах.
В очите — движение.
Те търсят несгоди.
Прекосяват пеша континента.
Напред и напред ги води
случайността на момента.
Гладуват.
Пренасят сандъци на гръб.
Когато спят по пейките, чуват
как ветровете за път тръбят.

Аз ги гледам със страх.
Нима те са хора?
Не мога да съм като тях —
бих умрял от умора.

Те говорят за целия свят
като за свое владение.
Но не могат да спрат
никъде със вълнение
и да кажат: „Тая къща
е моя, в моя град.“

Те не се връщат
нивга назад.
И не знаят какво е
да обичаш едно дърво,
да гледаш спокоен
зеленото му тържество,
да имаш познати, другари,
повтарящи се часове...

Те имат само гари,
пътища и брегове.

АТЛАНТИЧЕСКИЯТ ОКЕАН

Той не прилича на лирично море,
без красота е суровия бряг,
с лунен блед блясък не е посребрен.
Той е като роман от Балзак.

Силен, огромен — защо му са нощи,
издържани в език и стил?
Той е безкраен, страшен и мощен —
няма нужда от китари и звезди,

от нежен пясък, от дъно, над което
лек и прозрачен тюл е разлюлян...
Сам и огромен мълчи под небето
Атлантическият океан.

ЧЕТВЪРТО ИЗМЕРЕНИЕ

Аз знам, че те има,
ти съществуваш, четвърто измерение,
неколцина са те виждали,
но неясно
и набързо.

Ти съществуваш.
Айнщайн те обяснява
доста просто
и, разбира се,
доста мъгляво.

Той казва.
От напречното пресичане на фигура с три измерения
— сфера,
се получава кръг,
от пресичането на двуизмеримия кръг
се получава права с едно измерение,
а от пресичането на тази права —
геометрична точка.

Като следваме логичния ход
на тия мисли — добавя той, —
то четириизмерима фигура е тази,
чието напречно сечение
са фигури с три измерения,
т.е. сфери.

Свръхсферата от четвъртото измерение
или Хиперсферата,
пресечена с плоскост,
дава сфера...

О, четириизмерен свят,
рядко те виждаме ние
и главно — малцина те виждаме.
А може би
онеправданите същества
от триизмеримия свят
просто нямат орган,
който да осъзнае
четириизмеримостта на нещата.

Само рядко,
като ехо от едно по-висше състояние,
до тях достигат
очертанията на свръхсферите,
на свръхлюбовта,
на свръхгероизма,
на свръхпоезията
и на свръхсмъртта.

Бях млад
и не разбирах
защо хората се блъскат като птици
в своята триизмерима клетка,
защо отиват с песен към смъртта,
защо търсят разкъсващата любов.

В четириизмеримия свят
животът не се мери по неговата продължителност,
нито по щастieto,
нито по богатството,
нито по успеха,
нито по неуспеха.

Триизмеримата логика
е безсилна за четириизмеримата жажда
към свобода.

Затворете очи,
затворете очи
и чувствайте
това, което преди наричаха бог,
безсмъртие,
стихотворение,
а то беше
четвъртото измерение.

Има четвърто измерение,
там всичко е по-просто и по-вълнуващо,
както едни са устните, които виждаш,
а други са устните, които те целуват.

Има четвърто измерение,
но малцина са достойни да ги облъхне
свръхлюбовта или свръхомразата,
малцина умират като Ботев
от свръхсмъртта,
малцина могат да имат свръхдело
или свръхсмелост.

Но има такива,
те са магеланите,
които откриват за триизмерния ни свят
четириизмеримата значителност
на неспокойствието,
самоотричането,
подвига,
поезията.

ЗАБРАВЕНО СТИХОТВОРЕНИЕ

Намислих едно стихотворение
и след това го забравих.
Може би още не беше стихотворение,
но щеше да стане.

Намислих го в кафенето,
зад стъклата на което валеше дъжд.
Хубаво стихотворение!
Имам чувството, че съм го чел
и после съм го забравил.
Но не е така.

Никой не го е чел,
дори аз не можах да го прочета.

То беше като дете, което не се роди...

Напрягам мозъка си —
какво беше стихотворението, което не се роди?
За какво се разправяше?
Не помня. Забравих.
Но беше хубаво.

ЛЪО КОРБЮЗИЕ

Аз помня любовта ти, конструирана в Марсилия,
многоетажния ти весел смях от бял бетон,
пак виждам поетическите ти усилия
да стигнеш пламналия небосклон.

Льо Корбюзие! Ти каза: „Да бъде начало!...“
И началото стана стил и свят,
като надгробен паметник стои сега, заблестяло
от стъкло, от бетон и от вик млад.

И после „по подобие и пример“
възникваха квартали и градове.
И слънцето не отпътува от тях и зиме,
както в най-светлите стихове.

Защото ти си бил поет, а не архитект,
а не урбаниста на дваистия век —
издигнал дворци, небостъргачи безчет,
твоя е била само барачката-ковчег,
барачката с единствената стая,
пред изумруденосиньо море...
Така е. Поетите винаги знаят
как истината им няма да умре.

Отдал на света, на милионите хора
милиарди квадратни метра слънце, Лео Корбюзие,
ти запази за себе си простора,
като нищо от него не взе.

ОПАСНИ ЧУВСТВА

Обземат ме чувства,
които са опасни.
Помогни ми!
Страхувам се да започна
да те обичам,
защото зная,
че рано или късно
всичко ще трябва да свърши.

А светът е възможен само
ако се презира края,
ако той е нещо сигурно,
но далечно и нереално.

Нима дървото, което пониква,
мисли за края?
Нима вълчето, което се ражда,
мисли за края?
Нима звездата, която избухва в сияние,
мисли за тъмнината?
Трябва да живея!
Нека да живея!
Жив съм,
а ме обземат мислите на мъртвците.
Обичай ме,

въпреки че всичко
в края на краищата
стига до края!

Дори и любовта.

ИЗПОВЕД

Аз не обичам да пътувам. Мен ми стига
един-единствен град, един квартал, един
трамвай.

Живота ми прилича на прочетена, позната книга,
която зная наизуст от титула до страницата с
„край“.

Но аз ги зная тъй добре: и малката печатна
грешка,
пасажите с тъга, с поезия и описания, и смях.
Вий може би си мислите, че мене ми е тежко?
Не — пътища, аеродруми, гари, градове видях.

Но всичко беше сякаш филм — далечно, ново,
непознато...
Хотел и град, площади, улици — но влюбен там
не съм вървял.
Аз чаках, исках да изтрака, да се повреди
апарата,
пред мен екрана да изплава като във кино
мъртвобял.

Какво за мен е Фридрихщрасе, какво е Храдчани,
кажете!
Аз имам София и Витоша, дъжда и пролетта
над тях.

Едва след дълго, дълго четене добре запомням
стиховете
и бих могъл да ги повтора пред непознатия без
страх.

Така повтарям всеки ден: една и съща моя улица,
в един и същи час отивам при същия познат
книжар,
в редакцията носят стихове добре познатите
сътрудници,
дърветата си шепнат вечер: „Среднощ е. Идва
Божидар.“

Да, аз се връщам, сякаш стъпвам като лисица в
стари дири.
Звездите горе, между къщите, са пак
надградските звезди.
Посред бетона на балконите като момче ветреца
свири
и всичко е така познато, и всичко е, както преди.

И утре пак така ще бъде. Градините ще се
събуждат
през март, ще бъдат в страст през юли и през
октомври ще умрат.
Не искам много впечатления, не искам, просто
нямам нужда.
Трамваите не са създадени из небесата да летят.

Аз искам да анализирам сърцата на петима
души,
един пейзаж да рисувам, да ме сломи една
любов —
ала до края да достигна. Една мелодия да
слушам,
но всички ноти да познавам като проклятие и
зов...

Приличам ли на изкопаемо сред този век на
самолетите,
сред тия дни на безпокойството, на бързината,
на страстта,
на неоткритите открития, на неизвестните
планети?
Аз пак ще бъда тук, уверен съм, аз пак ще бъда
сред града,

когато легна под тревите, посени над пръстта
от вятъра.
Обичай ме, не се усмихвай на тези думи,
разбери —
за късо време посещаваме ний като жители
земята,
не можем всичко да изпитаме, да го разгледаме
дори.

Аз не обичам да пътувам. Не ми са нужни
впечатления.
Единствен град, един квартал, една градина и
трамвай!
Но те да бъдат в любовта, в лиричните
стихотворения,
в контура сребърен на Витоша, който през
облаци сияй.

ИСКРЕНО СТИХОТВОРЕНИЕ

Какво да правя? Любовта е птица.
Отлитна. Тя не се държи в ръце.
Но аз не ти се сърдя никак, никак.
Аз знам, че любовта е свобода.
Лъжата в чувствата не е за мене.
Не ме обикна. Нека вятър вей
и отнесе далеч дъха на нощи,
в които съм вървял щастлив до теб!

Обичам любовта като живота си.
Но тя не може да търпи насилие.
Любов и свобода са неразделни
приятелки — и аз не ти се сърдя.

Аз пиша стихове за свободата,
аз се сражавам, работя за нея
и никога не ще я отрека
дори когато против мен самия
обръщам острието ѝ блестящо...
Тъгувам, но прославям любовта,
тъгувам, но прославям свободата.

Какво да правя? Любовта е птица.
Отлитна. Тя не се държи в ръце.
Но аз не ти се сърдя никак, никак,
аз искам да я гледам как лети,
свободно как кръжи и пей над мене,
в небето, дявол взел го, да, в небето,
тъй синьо, като твоите очи.

СЛЕД ДЪЖДА

Дъждът отмина. Клоните миришат
на листи и на капчици вода.
Варвя щастлив и сам. Дълбоко дишам
шума и тишината на града.

Къде си ти, момче с безброй лунички?
Къде са твоите радостни мечти
да се разхождаш вечер като всички,
край тебе пъстра рокля да трепти?

Разхождаше се. Колко рокли пъстри,
червени, сини, бели, на цветя?
Косите ти разрошваха ги пръсти,
шумяха думи в твойта самота...

И пак си сам. Но знаеш всичко вече.
И вече самотата не тежи.
Щастлив си. Мокрото небе далече
без облаци светлее, без лъжи.

РАВНОСМЕТКА

Немалко стихове написах, но
показва равносметката, че с тях
съм купил малко рокли и обувки,
един брилянтен пръстен не успях
с парите от поемите да купя.

Навярно има хора в тоя град,
които знаят стихове от мене
и някой ред из тях дори обичат.

Обичат! Страшна, титанична дума!
И аз обичах. Писах стихове,
обаче равносметката показва,
че купих малко рокли и обувки,
че хората, що бяха във сърцето ми,
от моите стихове са недоволни.

Защото малко рокли и обувки
доставиха им моите стихове.

О, обич! Колко те възвеличиха!
О, как ви надцениха, стихове!

ПЛОЩАДА НА НЕЖНОСТТА

Сред сивите линии на високите сгради,
сред строгите блокове от стъкло и бетон
като странна приказка светлее площада
на революционния закон.

Зъбчата стена потъва в мъглата,
червени кули пронизват нощта,
зад пъстрата църква, отгатык реката,
звездите по бели мостове блестят.

И ние сме двама. Сред масивите строги
колко нежна си ти. А отвред е гранит,
че тук са посичани в името на бога,
за революцията е трещял динамит,

оттук са тръгвали в поход дивизии
с танков грохот, с оръдеен салют.
Погледни ме в очите, притисни се по-близо —
площада скован е от бетон и от студ.

Малко нежност по този площад е вървяла
и по-добре, че е било така.
Но сега сред нощта и студена, и бяла,
притисни до мен топла и нежна ръка.

Може би като тези, които са дали
свойта нежност на нас, а са паднали в бой,
а са паднали груби, за мъст зажадняли —
ще умре след години и любимия твой.

Може би нежността, със която вървиме,
ний също на другите ще отдадем.
Все едно. С много нежност сега погледни ме!
За минута да спрем!

Виж! Сред фронта на строгите каменни сгради
потънал в мъгла, замълчал сред студа,
като приказка, като сын е площада
на нежността.

МУЗИКА

Глъхне музика, бавна и лека!

Тишина. Балерината плаче,
свила кукленски бели ръце.
Не плачи, смешно малко глупаче!
Нима куклите имат сърце?

Нима бива да плачеш за тоя
неизвестен, незнаен поет?
Виждаш — аз съм спокоен, спокоен.
Само, може би, малко съм блед...

Тази музика, бяла и нежна,
мрака чер като ваза разби.
Вън блести равнина синьоснежна.
Тъй различни са наште съдби.

Теб те мами снега, а мен юга,
аз обичам тракийската нощ.
Разсърди се, за миг стани друга,
за да бъда щастлив, че съм лош!...

Тази музика! Бяла и лека!

ЗИМА

Вън е блеснала бялата зима.
Тъй ще бъде, ти казваш, до май!
Нина, Нина, кажи, ще ли има
любовта като зимата край?...

Аз не зная дали съществуваш,
или просто — чета стих от Блок.
А защо ли на теб ти се струва,
че съм мил и добър, но жесток?

Аз не мога в снега да живея,
задушава ме зимния мраз.
Не, не бива, не бива да пееш
с тоя тих, пълен с нежности глас!

Ще помислят: пиян е от водка
и сънува с открити очи...
Ставаш рязко. С балетна походка
до прозореца стигаш. Мълчиш.

Вън е бялата, твоята зима.
Вън снега е красив и дълбок...
Аз не зная дали теб те има,
или просто — чета стих от Блок.

Ала този е млад! Той разбира
за къде страшно бързам сега
и поддържа зелената диря
пред колата с електроръка.

СВЕТОФАР

Светофара сменя светлините
с безпогрешни електроръце.
Ту червената спира колите,
ту зелената ги пуска напред.

Без покой всеки миг се повтаря
на боите безкрайния танц
и проблесва върху тротоара
ту зелен, ту червен снежен гланц.

Светофара трепти неизменно.
Аз тъй бързам! Ще спрем ли сега?
Но примигва окото зелено
над моторната тъмна река.

Светофара ме пуска да мина
и по дългия прав булевард
той закриля все мойта машина.
Светофара навярно е млад!

Затова все зелени сигнали
пред колата ми с радост горят.
При друг, стар светофар аз едва ли
бих летял, без веднъж да ме спрат.

ГРОТЕСКА

Аз лошо говоря по руски,
но все пак говорим сега.
Под стъпките скърца и хруска
безкраен и весел снега.

Но моите думи са малко.
Тогаз да говорим с очи.
Кажи ми, дали ти е жалко,
че този до тебе мълчи?

Не, не! Ще говоря отново,
аз имам, намерих слова.
Но още при първото слово
учудено вдигаш глава.

Прости ми! На мен е по-лесно
да шепна за нощ и звезди.
Тез думи са думи от песни,
които съм слушал преди.

Защо ли пък да не повторя
словата от песни сега?
И нека все тъй от простора
в очите да идва снега.

Как хорошо с тобою рядом...

ИСПАНСКАТА ЗЕМЯ

Ето я! От залива Марсилски
вдига бели пари утринта.
И скалите на Росас са близко,
като в сън пред погледа блестят.

Тъмноморавите очертания
влизат във сърцето като нож.
Ето я земята на Испания —
строга, мълчалива, без разкош!

Кораби наблизко не белеят,
не трепти издигнат пъстър флаг.
Даже вятър литне ли към нея,
срещат го скалите като враг...

Само отдалече, просълзени,
галим ние своята земя —
нямаме роднини там родени,
но един ли близък там умря?

Затова наричаме я „своя“,
гледаме с премрежени очи
как далече през морето в зноя
тъмноморавият ѝ контур мълчи.

МОРЕТО НА ПОЕЗИЯТА

1

Отвред вода в безчислени,
безсмислени вълни.
И небеса изчистени,
в които не звъни

ни глас, ни птиче пение.
Безкрая няма край.
И мъртвото вълнение
с живота си играй.

Жестоки разстояния
без рязка на земя.
В раздвижено сияние
светът е цял облян.

В морето на тъгите ни —
скали от блянове.
Самотно запокитени
трагични стихове.

След векове и мили, след
безкрайни „ост“ и „вест“
подобно остров блед поет
издига тъжна чест.

Тук Леопарди в сън крещи,
там Шели кърши длан.
И после сини широти,
и после — океан.

О, радост! Гроба им залей!
Вземи ги в своята глъб!
Водата ти да засине
над пясъка от скръб!

Да станат капка от вода
без граница и край!
Един копнеж като звезда
над тях да засияй!

2

Поезийо, преди ти беше
самотен остров сред води.
Подобно бисер ти блестеше
сред сиви пясъци преди.

Стани огромни очертания
на здрава, весела земя!
Не скръб безкрайна, не страдание —
стани един доплуван блян!

И нека милиарди хора
да дишат въздуха ти свеж!
И нека да дъхти простора
на поетически копнеж!

МЪЖЕ

Мъжете стоят край реката сами.

Водата, огледала моста, пътува
надолу край други мъже, пак сами.

Какви са мъжете, които цял ден
без женска усмивка мълчат край реката?

Това са актьори, поети, художници...
Ако има до тях пъстра рокля — ще пречи
на техните мисли подобно река
да текат покрай кея гранитен.

Ако те се целуват — това ще им пречи.
Ако те разговарят — това ще им пречи.
Ако тя ги обича — това ще им пречи.
Ако тя ги презира — това ще им пречи.

Те мълчат край реката сами,
сами със Париж.

КАЗАНОВА

Любовнико безсмъртен, Казанова,
аз чувам стъпките ти сред нощта,
във своя град ти връщаш се отново,
отново да осмееш любовта
на благородниците с титли знатни,
с флотилии и корабни въжа,
да унижиш ти цялата им знатност
с една целувка и с една лъжа...
Момичетата са красиви, жадни.
Жените люшкат белите бедра.
Бездънното венецианско пладнe
от кулата с крилата си раздра
политналия златен ангел. Няма
любов, а страст, която пепели,
а верността е смешната измама,
тя само в слабите сърца боли.

А ти си силен. Ти си Казанова.
Презрително усмихнат като бог.
Беглеца из килии от олово,
на любовта из карцера жесток,
към тръпнещата, мамещата, ясна
далечина на синята вода,
която е парлива и опасна,
която се нарича Свобода.

ВЕСЕЛА ПЕСЕН

В тунела на Метрото
се носи страшно весела песен,
страшно весела песен
в Метрото за Ньойи,
песен на хармоника,
в която има смях и слънце,
поле и вятър,
весела,
страшно весела песен
в Метрото за Ньойи.

Вървя из тъмния тунел,
обкован с реклами,
и песента влиза в кръвта ми
като светлина,
страшно весела,
хубава песен
в Метрото за Ньойи.
И изведнъж виждам тоя,
който я свири
на устна хармоника.
Той с един е крак,
той е урод.

Той не вижда слънцето,
той цял ден стои в нощта на Метрото
и свири,
за да получи по 20 франка
от всеки хиляден пътник,
и излиза късно вечер,
когато над града е нощ,
когато светлината на слънцето и небето
е забравена от площада.

Тъжен бедняко,
защо не свириш тъжна песен?
Та ти си тъжен!
Но никой не иска тъга, нали,
тя не струва пари,
тъгата е евтина.
И ти свириш
весело,
весело,
весело
в тъмния тунел
на Метрото за Ньойи.

Аз забравям къде отивам,
трябва ли да отивам някъде?
Спирам,
затварям очи.
Песента ме взима като трева
с хиляди зелени пръсти
и ме люлее към едно жълто кръгло слънце,
издига ме нагоре към синьото на безкрая,
към вятъра,
към радостния пулс на силата и свободата.

Мили мой, тъжен мил веселяко,
и аз сега съм тъжен като тебе,
по-тъжен от теб съм дори,
и свиря със своите думи
на хармониката на стиховете
весело,
весело,
весело
в тунела на самотата,
из метрото на любовта.

ПРОЩАВАНЕ

На Веса

Профила, някога обичан
и ненавиждан след това,
сред тъжните цветя наднича,
ласкан с надгробните слова...

След миг един той ще изчезне,
завинаги ще се стопи
сред земните бездънни бездни,
сред други милион съдби.

Ще се разпръсне из тревите,
цветята, капките безброй.
Не ще намерят тъй чертите
спокойни вечния покой.

Дали земята в миг ще скрие
едничко мъртвото лице?
Не! С него чезнеме и ние,
и част от нашето сърце.

На младостта потъват дните
с копнежи, радост, злобен вик...
Аз гледам мъртвата, чертите ѝ
в последния им земен миг

и сякаш не да ги запомня,
а себе си за да спася
от тая тъмнина огромна,
на пустотата от гласа.

НЕ СИ ОТИВАТ МЪРТВИТЕ

Не си отиват мъртвите от нас,
когато ги оставим под земята.
Едвам тогава истинската власт
на чувствата им врязва се в сърцата,

защото тихата несъпротива
на дланите им, легнали в цветя,
огромна, страшна сила придобива,
опровергавайки смъртта.

ТАЙНИ

Любовта има нужда от тайни
и от малки лъжи и лукавства,
за да бъде привидно безкрайна,
да премине през всички митарства

на минутите и часовете.
Тъй са писали всички поети,
туй е истина от стиховете...

А ти искаше всичко най-ясно
и най-делнично всичко да бъде.
А за чувствата туй е опасно.
Всичко знаеш ли — ти си осъден!

Любовта като цвете умира,
изсушено в корици на книга,
щом започнеш да анализираш
какво „стига“, какво „не достига“!

Приеми любовта като мирис
на цветя неизвестни, незнайни!
Нека мириса светъл извира
из тъмата на нежните тайни!

ДАЛИ ЗАЩОТО?

Дали защото си безкрайно млада,
ти ми възвърна мигом младостта?...

Над мен отново лятна вечер пада.
Вървя в полето и бера цветя.
Аз съм дете. И всичко в мене пее.
Цветята имат сини личица.
Аз знам, че много, дълго ще живея,
огрян от много, хиляди слънца.
Така е леко, светло на гърдите!
Така е топла, тиха вечерта,
че аз я дишам с порив ненаситен,
завинаги задържам я в кръвта...

Топи се в мене всяка скръб и болка,
сребриста нежност грее и звучи.
Аз съм щастлив. И аз не мисля колко
ще бъдат с мене твоите очи.
Сега ме гледат. И това ми стига!
Гласа ти слушам! Стига ми това!
И някаква магия ме издига
в дълбоката призмедна синева.

САМОТА

За пълната самота
се иска страшно мъжество.
А аз го нямам!
Когато познатият,
който е най-близо до теб,
е на десет хиляди километра —
самотата става подобна на смърт.
С кого да заговориш,
с кого да се засмееш,
кого да потупаш по рамото?
Остават мечтите и спомените.
Но нито можеш да мечтаеш,
нито да си спомняш
така далече от всичко свое.
Оказва се, че и спомените, и мечтите
имат реални елементи в строежа си.

За пълната самота
се иска страшно мъжество,
много здрави нерви,
а тази вечер
аз ги нямам.

Затова ще тръгна по съвършено непознатия град,
сред съвършено непознати хора,
и на съвършено непознат за тях език
ще казвам на всекиго като български
селянин,

срещнал странник в полето:
„Добра сполука!...“

Тази вечер
съм много самотен,
защото едно момиче на улицата
мина с твоята походка.

ЛЮБОВ

Родина на живота е водата.
В праисторическата нейна плът
родила се е нявга свободата,
а сушата създала страх и смърт.
И затова се връщаме край нея,
тъй както блуден син във бащин дом.
В обветрените ширини синее
незатъмнен с въпроси хоризонт.
О, детство на инстинкти и на памет,
вода под слънчевия произвол,
край теб за пръв път почват да ни мамят
телата с оня чувствен алкохол!
Все още сме деца, с очи открити
за песните, игрите и смеха,
но вече се прокрадва във очите
неясната тревога на греха.
Но вече като плиснала грамада
от закипяла яростна вода
една жена, загадъчна и млада,
без въздух ни оставя във гръдта.
И ние дирим някакво спасение
от дълбината в нейните очи...
И пишем цели дни стихотворения,
и цели нощи край брега мълчим!

РИТЪМ

По К. Паустовски

Море,
хекзаметъра древен си ти.
Омир слушал е твоите води
и под техния ритъм по-лесно
е нареждал трагичните песни.
Ето, пръска се седма вълна,
после цезура, тишина,
после седем вълни пак се вдигат
и брега на поета достигат.
Тъй те дават ритмичната схема
на великата стара поема.
О, море, кой ще шепне сега
ритъм нов на поета? Брега
е пак същия бряг и вълните
пак се носят в познатия ритъм.
Ала дирим ний стих по-различен,
по-напрегнат, по-динамичен.
А скандираш ти все с патос ведър
оня Омиров стар хекзаметър.

СИНЯ ПЕСЕН

На Йоланта

Като мрака
тъмна и гореща
тя ме чака
в тъмното отсреща.

Бие в нея
тъмен барабана.
И тъмнее
светлата Хавана.

И тъмнеят
в нея вековете.
И копнеят
ритъм коленете.

И жадуват
под плата бедрата
да лудуват
с ритъма на вятър,

че сърцето
също залудяло,
в нея свети
огнено и бяло,

както бяла,
чиста и голяма
засияла,
любовта ѝ няма

даже зрънце
черно или сиво.
Като слънце
светло и щастливо

тя се носи
в блясъци безкрайни,
без въпроси
тъмни и без тайни,

като ритъм
проста и огромна...
Аз не питам
кой съм и не помня

нищо вече,
случило се вчера.
Надалече
в някаква си ера

имах име,
родина и къща...
Остави ме!
Искам да се връщам!

Стига с тия
тъмни барабани!
В тях се крие
гибелта, смъртта ни!

В тях напират
хоризонти с вятър.
И умира
светла тъмнината.

Там, където
твойта сянка мина,
от небето
слиза песен синя.

ВРАГ

По стъпките ми редом никне жълта злоба...

П. К. Яворов

Дори любимите си правя врагове,
дори за тях създавам стихове,
в които има присмех и омраза.
Вървя като под дъжд, от който се не пазя,
под злобата на близък и на враг.
На устните ми трепка яден знак
на присмеха язвителен и точен,
смехът ми бляска като нож насочен,
насочен в мен самия. Ден и нощ
аз слушам само, че съм много лош,
това ме прави горд и ме опива...
Ще бъдеш ли с такъв човек щастлива?
Живее ли се само със куплети,
които умножават враговете,
които в летния спокоен мрак
и тебе могат да направят враг
на нашата любов, така случайна,
тъй неочаквана. Дълбока тайна
разкрих сега пред теб. Дори самия
от себе си бях свикнал да я крия,
а ето, че я казах. Затова
не бива да отвръщаш със слова,
а само с поглед ми кажи, че пак
ще ме обичаш. Даже като враг.

МЪЖКИ ДИАЛОГ

Би трябвало ти да ми бъдеш враг.
Би трябвало аз да ти бъда враг.
А всъщност враг остана само тя...
Спомни си как прекрачих твоя праг
и ти отнех, откраднах любовта.

Би трябвало да ме презираш ти.
Би трябвало да те презирам аз.
Но няма го презрението в нас,
дори към тая, гдето ни влуди
и раздели с презряната си страст.

Ала мъжа остава мъж дори
когато страшно мъката гори,
когато бялата зовяща плът
приятелите хвърля в бой на смърт,
каквото само смърт ще примири.

Но разделени ли сме ний сега?
Отдавна вече е стопен снега,
сред който тя, усмихната до теб,
ме канеше да вляза в бой свиреп
с приятелството, с мъжката ръка.

Каквото беше — слава на това!
Словата се измиват със слова.
И с кръв — кръвта. И любовта — с любов.
За прошка да помоля съм готов
със отрезвена от любов глава.
И ти ме помоли да ти простя,
че лесно си предаде любовта,
че не поиска да я браниш ти.
Едничка тя едва ли ще прости,
загдето ѝ отнехме младостта.

КЪДЕ?

Къде си ти?
В кой град?
На кой континент?
На коя улица?
Каква си?
Висока си?
Ниска?
Кога ще дойде.
оня
подобен на смърт момент,
когато ще почувствам,
че си близко?

Аз ще докосна
твоите коси,
ще погледна
в очите ти
отблизо.
И ще стана
весел и красив,
без мисли
за ревност
и низост.

Къде си ти?
Къде? Къде?
Дай ми знак!

Докога ще те няма?
Как да дойда?
Самолет?
Или влак?
Земята е
така голяма!

В нея има
толкова градове
и толкова улици
всеки град има.
Теб те чакат
ненаписани стихове
и нечувана
от никого рима.

Аз все вървя
от град към град,
край витрините светли
се блъскам.
Преставам вече
да съм млад.
Да не би
да те срещна
късно?

Да не би,
когато се явиш
и кажеш:
„Начака ли се?
Стига!“,
аз да бъда
само име
на афиш,
само
заглавие на книга?

КАКВО Е ЛЮБОВТА

Какво е любовта? Това не знае никой.
Но сигурно е смес от сто неща.
Мрази ме цял живот! Мрази ме диво! Викай!
В очите ти към мен е скрита любовта.

О, колко странни са и сложни всички чувства!
Любовното — е хаос, болка, ад.
Безпомощни са логика, изкуства
контурите дори да уловят
на любовта, която ненавижда,
която мрази и обича пак...

Проклета да е, о, проклета трижди,
загдето тя прекрачи моя праг!

НОВА ГОДИНА

За Новата година се пращат телеграми,
картички с пъстри елхи и цветя,
че Тя приключва любовните драми
и любовните комедии започва Тя.

Какво да ви пратя днес, мои любими,
които ме чакате вред по света,
които нямате лица и име,
които сте сънища от младостта?

Какво да ви пратя? И где да го пратя?
Телеграфния ключ с нетърпение звъни,
вече чака на аеродрума птица крилата,
зеленеят коридорите от светлини.

Вече вървят с пълни чанти пощальони
и чукат бързо по вашите врати.
По милиони пликове, по марки милиони,
милион пъти новогодишната дата блести.

И вие отваряте пликовете с нокти,
лакирани за новогодишната нощ,
попрошепвате радостно, радостно: „Ох, ти!
Поздрав си изпратил, при все че си лош...”

Да, аз съм лош, защото съществувам,
а вие сте добри, защото сте мечта,
защото в тази празнична нощ ви сънувам
под светлината на измислена звезда.

АХМАТОВА

Лежеше ти като кралица властна
на простото легло без балдахин.
В безпомощната старост пак прекрасна.
Снегът в прозорците пак беше син,

такъв, какъвто някога е падал
над първите девичи стихове...
А старостта сега като награда
корона от косите ти кове.

Кралице на поезията, взеха
годините царствата ти безчет!
И мъничка е днешната утеха,
че пред леглото ти стои поет,

дошъл от край далечен да положи
пред тебе възхищение и страх.
Това ли е последното ти ложе?
Ще бъдеш ли отново цветен прах

и с ветровете пак ли ще се носиш
над разлюляна от любов земя?
В очите ти разцъфват кралски рози.
И аз ги гледам блед и занемял.

Те ще увехнат само в твоя сетен,
спокоен сън, владетелко без власт...
Прокълнати с безсмъртие поети
са сам-сами в последния си час.

ОТНОСИТЕЛНОСТ

От океана идват тежки джонки,
потънали до борда във водата,
и спират покрай каменния кей,
моряците им слизат на брега.

Един замислен чужденец ги пита
дали са плували из Черното море.
А жълтите моряци му отвърщат,
че те дори не са и чували
да има някъде в света море
с такова странно име.

Тогава чужденеца се замисля
за своите стихове, за стиховете
на своите приятели поети.

ПЕСЕНТА

И ето — след парада и речта
запахме на испански песента,
която казва, че ще има бой
и че последен бой ще бъде той.

Мъжете, още с топли пистолети,
мъжествено редяха стиховете
и пееха ги тъмните жени
под топли януарски ширини.

Ръцете ни, издигнати високо,
се търсеха под слънцето жестоко
в една прегръдка и в един обет:
„Напред и все напред! Напред! Напред!“

Те бяха победили с пет патрони,
а днес трещяха танкови колони
и реактивни страшни самолети
раздираха боята на небето.

А Щатите, изтръпнали и нями,
ни слушаха от близкото Майями
и ехото повтаряше за тях
възторга ни, превърнат в бледен страх.

„Това ще бъде...“ А в безброй сражения
се вдигнаха безбройни поколения
и всяко вярваше, че този бой
последният, победният е той.

А чакаха ги нови боеве,
а раждаха се нови врагове.
Извършвахме ли крачката напред,
завършваше се първия куплет.

Мнозина не запяваха това,
което втория реди в слова,
защото често стискаха уста
в тържествената гордост на смъртта.

Но песента не свършваше. Напред
зовеше вече следния куплет
и следния народ и континент
подемаха я в подходящ момент...

И ето че завършва тя сега.
Мулатка взе едната ми ръка,
а другата японец я държи.
Човешкото дихание кръжи

над хилядите. Ритъма люлей
редиците. Хавана спря да пей,
но ехото лети далеч, лети,
превръща се на слънце и звезди.

ПУШКАТА

Колко века вече, колко века,
с пушката сражава се човека!
Пушката на края остаря.
Пушката едва ли не умря.

Но валя. Дъжда за миг престана.
С вечерен копнеж блести Хавана.
И пред всеки магазин и склад
пушките тържествено блестят.

И пред всеки вход и всяка къща
пушката на поста свой се връща.
Дланите, работили цял ден,
отпочиват по метал студен.

Ала те до спусъка са близко.
И очите ме изглеждат ниско:
„Кой си ти, приятел или враг?“
Пушката безсмъртна диша пак.

Има бомби, страшни и ужасни.
Ала те не са за нас опасни,
щом сега сред милиони длани
пушките блестят в безброй Хавани.

Щом безбройни длани загубели,
тъмни, полутъмни, жълти, бели,
са опрели бъдещия свят
в жлеба на кафявия приклад.

ХЕМИНГУЕЙ

Като корица на огромна книга
вратата на бараката се движи
и ето Стареца на Хемингуей излиза
и ме поканва в дъсчената стая.
Едно далечно радио изпълва
солената и алената вечер.
Прането пред бараката се носи
като криле на неподвижни птици.

Не съм в Хавана. Аз чета и виждам
това, което вече е написано,
въображението ми изпълва
с един реален Старец тъмнината.
Преведен на различните езици,
печатан на формати най-различни,
той книжката изгубил е, която
от Ернесто била му подарена.
Не, той не я бил чел. Та той не знае,
не знае да чете. Но слушал нещо,
което чел на глас един в кръчмата.
На филма не отишъл. Няма време.
Но всичко е било така. Момчето
умряло преди няколко години.

Да, всичко е било така. Но нещо
се случило не с него, а с Григорио,
рибаря, който с яхтата на Ернесто
понекога излизал из морето.
Ех, рибите!... Ако очи отворя,
дали ще видя страници и букви,
дали ще чуя как шуми хартията,
в която той с акулите се бори?
Но не шуми хартията. Морето
шуми наистина. И аз улавям
една ръка, солена от водата,
в която кръв затихващо пулсира.
Попитайте ме, за да ви разкажа
кой Старец е от двамата по-истински!
И двамата еднакво са безсмъртни,
и двамата са бедни и щастливи.
Но аз едва сега разбирам ясно,
че няма никаква литература,
че няма ни поети, ни писатели,
а само хора, ветрове и риби,
а само тъмносиньото движение
на силните вълни, една барака
с дъски зелени и пране пред нея,
оцапано от кървавия залез,
а само безначалното усещане
за съществуването на нещата,
а само две ръце, които стенат
от болка по веслата изсушени,
а само лодка, вече заприличала
на стар ковчег, готова да приеме
зад насмоления си борд звездите,
дъха на пръст и на вода солена,
дъха на плът, която се отдава,
обзета от безсмъртие и радост.

СМЪРТТА НА ХЕМИНГУЕЙ

Еднообразното бучене на вълните.
Безкрайно празната далечина.
В тъмата някъде мълчат жените,
които бяха дни на светлина.
В тъмата гъста вдигат потни чаши
добрите, прости, верните мъже,
другарите с блестящи патронташи,
препасаните с кърваво въже.
И някой даже стара песен пее.
И някой даже „Ернесто!“ зове.
И все едно е ден ли ще живееш,
или ще дишаш дълги векове.
Тогава вдигаш пушката. Куршума
разбива с трясък мисли, кости, плът.
И като дълго търсената дума
намерена е веселата смърт.
Но всичко е напразно. Пак я няма,
смъртта не идва. Пак шуми море
и радостна, трептяща и голяма
не може любовта ти да умре.
По пясъка вървят рибари стари,
по-стари от вълните и брега,
а в кръчмата очакват те другари,
които носят бомби за врага.

ПОСЛЕДНИЯТ КАПИТАН

Аз съм четвъртия капитан.
Някои може би ме смятат за поет.
Но аз имам чин капитан,
аз съм един от четиримата капитани,
които ще възнесат до трона Хамлета,
където
велик и царствен щеше да е той,
ако би стигнал там.

Собствеността презирам! Стих и дело
аз посветих в сражения със нея.
Но тоя декар с буйнала трева,
с два извора, под шушнеци тополи,
на Вълчо с дая яростен, с цвъртежа
на сивите врабчета, към които
на котката семейството голямо,
от мартенските страсти оцветено
така разнообразно, впива жадно
горещите си възлени-очи,
но тоя декар с къщичката тухлена,
която неизмазана остава
години вече, за да я обвива
с емайла на листата тъмносини
пълзящия към облаците храст,
но тоя декар, той граничи в мрака
с морета топли и студени, даже
и океанските води разбиват
в оградата му телена вълни,
за тоя декар няма точно място
на картата, че всички континенти
и острови се смесват тука, сякаш
разстроено несилиktivно радио
в един и същи миг приема десет
разнообразни станции...

Когато
наистина една жена обикне
сърцето ми за неговата топла кръв
и стъпи в топла вечер на терасата
от неизгладените речни камъни,
тя сигурно ще каже с бавни устни:
„Най-хубавото място на земята,
най-истинското място е това.“

Щурци ще звънкат. Ще ехти тревата.
Тополите ще шушнат с листи сребърни.
Ще лае Вълчо. Котките ще бродят
в забравен древен танц между цветята.
от Витоша реално, зримо, ясно
ще слиза вечерта към Драгалевци.

А къщичката пак ще бъде бедна
и неизмазана и пак градината
ще бъде най-обикновено място
с полегнала ограда, ала думите
„най-хубавото място на земята“
из въздуха таинствено ще литнат
с крилата на огромни странни птици.
От Витоша реално, зримо, ясно
ще слиза вечерта към Драгалевци.

ПОКОЛЕНИЕ

С Александър Геров се срещнахме
много отдавна, много отдавна...

Бяхме само горение,
стихотворения,
само движение,
само съмнения,
само бунт и само гняв,
който епохата кръсти „ляв“,
бяхме без дипломи и без награди,
всеки без слава, всеки бе гладен,
ала щастлив под барутния ад —
млад.

Всеки бе млад.

И аз бях млад.

И той бе млад...

Всичко това сега е назад.

Имаме томове стихотворения,
имаме пепел от буйно горение,
имаме спомен от лудо движение,
нямаме вече ония съмнения,
оня бунт и оня гняв.

Всеки се радва, че още е здрав,
всеки се радва на слава, награди.

Само че други вече са млади.

ТОВА СА...

Това са стиховете ми. Това са.
Но ти не вярвай, че са стихове!
В тях има атом, има лъч опасен,
от който се създават светове
измислени. Това не са куплети.
Това са нощи и това са дни.
Живели ли са някога поети,
които са обичали жени,
но били ли са презирани, осмяни?
Не знай нищо. И защо да знам?
Очите си аз ще покрия с длани
и ще мълча сред тишината сам
и всъщност с всички, с мен вървели в боя
за щастие, за сила и любов.

Това са стиховете. Те са мои.
За тях и на каторга съм готов,
защото те са дни и те са нощи,
които съм изчакал и живял.
Но искам да живея още, още!
До болка да се слея с листа бял.
Да си измислям стихове, в които
да стане пролет, дъжд да заплющи,
да израсте в април зелено жито,
посипано от весели звезди.

СРЕБЪРНО

Над сребърния топъл океан
сребристи топли облаци се носят
и сребърния бряг е обладан
от сребърната плът на слънце косо.

Сребристите горещи дървеса
запалват сребърните птици, гдето
изпълват сребърните небеса
със сребърния огън на морето.

Но в кратък миг среброто потъмня
с патината на вечерта огромна
и негърската мека топлина
на сребърно отдаване напомня.

ОБРАЗ

На Л. Левчев

Веднъж един поет
дойде със мен
в студените води на бързата река
да се окъпем, та да отрезвея.
Децата от брега
ни викаха обезумели —
реката се оказа радиоактивна.
Тогава ний излязохме
от смъртните води
и близък хълм,
заобиколен от телена ограда,
вълшебно ни примами
с танцовата музика на радио.
То свиреше в беседката, където
поетът си полегна,
а пък аз се проснах
върху някакви сандъци,
тангото затакувал с крак,
запалих „Арда“ и запусках бавно
димът към звуците.

Тогава хората се появиха
с пушки,
замръзнаха като в картина жива,

помолиха ме шепнешком
да сляза предпазливо
от своето легло
импровизирано.

Все още бледи,
без да кажат даже дума,
те, потни, ни посочиха
към надписа върху сандъците:
„Пази от удар!
Не пуши!
Тротил!“

Какъв огромен символ
бяхме преживели
на косъм от смъртта,
върху хълма
със милиони тонове тротил
за мините!
Какъв страхотен образ на това,
върху което трябва да се пише:

Пази от удар!
Не пуши!
„Поезия!“

УСМИВКАТА

На Я. Рицос

Пряко концлагери и затвори
усмивката някога тихо говори:
нищо няма над мене власт,
аз дишам, братя, за вас!

Пряко рими и пряко ритъм
аз я прегръщам и я питам:
как, усмивко, издържа
всяка грубост и всяка лъжа?

А нали е усмивка тя,
родна сестрица на всички цветя,
сякаш че с мирис на карамфил
среща палача, другаря убил.

Не от заплахи и не от приклад
бяга палача уплашен назад,
тиха усмивка му гони съня,
в нощ помрачава вкуса на деня.

Пряко несгоди и пряко беди
тихо усмивката крачи и бди:
нищо няма над мене власт,
аз дишам, братя, за вас!

Пряко присъди и пряко тъга,
пряко горчивата сол на брега
в телени мрежи, разцъфва тя пак,
кървава рана, самотен, тих мак.

Славата идва. Какво ли е тя?
Весел венец от планински цветя.
Вплита усмивката в техния рой
своята радост — последния бой.

КОСЕНАТА ТРЕВА

Косената трева в градината
дъхти на полски страстен дим.
Съзирам аз как ние тримата
през планина насън вървим.

И всичко бе заради мириса
на окосената трева,
тъмнозелена като ириса
на две очи. На синева

подобна в час, когато весело
един косач коси, коси,
а миризмата е понесена
от детски здрач, прозрачносин.

ЕДИН ОТ НАС

Отново влизам в училищен клас.
Посреща ме с очички дъщерята.
Промяна няма. Но-един от нас
застанал е до Ботев, на стената.

Промяна няма. Гасне този век.
На чин такъв, в една такава стая
ти учи се да си докрай човек,
на болките жестоки да изтраеш.

Един от нас повтори най-добре
на Ботев думите. Това ни стига.
Високо, над епохи и царё,
до Ботев, сянката му се издига.

Не всяко поколение така
издържа изпита на вековете.
Един от нас е вечно млад сега.
Завинаги е тук, над чиновете.

Усмивам се спокоен и щастлив.
Отвърща ми с очички дъщерята.
Един от нас ще бъде вечно жив.
До Ботев, най-високо на стената.

МИГ

Всеки миг е може би последен.
Затова го посрещни така,
че да бъдеш прав, а не наведен,
щом отслабне твоята ръка!

Посрещни го гордо вдигнал чело
пред врага и пред другаря свой,
все едно дали е пълен с дело,
или пък с гърма на сетен бой!

Не навеждай гръб пред силни хора
и пред слаби не навеждай гръб!
Да не бъде тоя миг с умора!
Да не бъде тоя миг на скръб!

Та след него почва тъмнината
на безкрайна, вечна тишина.
Твоя сетен миг тук, на Земята,
е премигване на светлина

сред безкрая от звезди далечни,
от галактики и огньове.
Хората са временни и вечни
като талантиливи стихове.

Сетния им миг, това е края.
Или пък начало, кой го знай.
Може би не е измислен Рая,
може би все пак да има Рай.

Може би е Рай мига последен,
ако ти за него си готов,
стигне ли те прав, а не наведен,
като спомен за една любов.

ДАНТЕ

Поета се нуждай от глас,
а не от легендарна власт.
Той трябва да трепти над строфи,
не над житейски катастрофи,
не да отсъжда, да реди
пристрастен хорските съдби.

Изпъден и злочест, проклет,
ще стане може би поет,
тъй както Данте, блед от злоба,
вразите си натика в гроба
дълбок и чер, наречен Ад,
от който няма път назад.

Отдала ли му би Флоренция
властта, написал би сентенция,
че всички му са драги, мили,
не би намерил нивга сили,
от гняв безпомощен обзет,
пророк да стане. И поет.

МУМИЯТА

Метрото минава
на педя от Музея,
гдето пребивава
една мумия. С нея
ние се поглеждаме
всеки път,
щом ни залюлее
на влака шумът.
Мумийо, с египетски глас,
какво мислиш за нас?
Къде се носиме с тази бързина
и рушиме твоята тишина,
с която си свикнала от толкова века?

Ние се виждаме
само за миг.
Вик.
И мумията е вече далече
в синевата на градската вечер.

Дори и да каже нещо на мен,
аз ще го чуя не днес, а в други ден,
когато мина отново с влака,
който за миг един ще изтрака.

пак ще изчезне нейде натам,
за което „там“ аз нищо не знам,
а мумията отдавна го знае
на Музея сред голата стая,
но само ме изпраща с очи
и като всички мумии мълчи.

СЪЩЕСТВУВАНЕ

На неродената тогава Ирина

Не съществуваш още в измерения,
които дава ни реалността.
Но ето първото стихотворение
за твоята неясна красота.

Защото, като странник суеверен,
подаръци ти купих днес, уверен,
че ще те срещна в някой бъден ден,
че аз ще съм до теб и ти до мен.

Букурещ, 17. XI. 1967

МАЙСКО ЦВЕТЕ

О, Мей Флауър,
майско цвете,
мой американски дом!
В тебе напъпиха стиховете ми
под синия есенен небосклон
като пламъци-минзухари
в синьо-синия тъмен час.
Тук ли сънувах мечта за другари,
жажда за вик, за приятелски глас?

Тук в тишината на твоите стаи,
пред зашумялата стара гора
блед ли започнах да мечтая
(първоначално като в игра)
с думи, взети
от поети,
писали не на моя език?
В тях аз бивах винаги трети,
бивах винаги мълчалив.
А мълчаливият е щастлив.

О, Мей Флауър,
майско цвете,
мой дъждовен есенен дом!

Ти запази стиховете ми
под индианския небосклон!
Не ги разпръсна, не ги разнесе,
както листа сред бакърена есен.

О, Мей Флауър,
майско цвете,
мой безминутен, безкраен мой час!
Как тишината ти весело свети!
Как придобива в мен форма и глас!

ГРАНИЦА

Цял ден си мисля, какво е у нас?
Кой ли е точно сега у нас час?
Тук е ден светъл, а там се мръква,
здрачът се спуща над старата църква,
с детския вик над градинката тясна.

Тук е нощ тъмна, там утрин ясна.
Дишам аз тук, а пък живея там.
Какъв час е там, тъй все искам да знам.
Тук лежи вечер, а там си е ден!...
Как е ужасно да си тъй раздвоен!

Гледам на картата, разграфена
с часови зони. Чертичка червена
отбелязва една граница чудна,
отбелязва една граница трудна —
отсам нея неделята грее,
а пък отвъд понеделник синее.

Може би има коралов риф
сред океана игрив и мъглив,
сред океана опасно далечен,
от тази граница точно разсечен.

Там да живеем желяем ли двама?
Времето там ще е пълна измама.
(Всъщност каквото отдавна е то!)
Аз в понеделник ще имам место,
гдето ще пища поеми, а ти
още в неделя ще шиеш, почти
от понеделник само на крачка.

Времето там ще е чудна играчка.
(Всъщност такава отдавна е то!)
Тайна на четирилистно листо
в туй ще се крие. Сред дните различни
ще са минутите ни идентични,
ще са еднакви за нас часовете,
като едно неоткъснато цвете.

СИЛА

Тъмнокожата Рита
ме пита:
„Беше ли вече в града-възторг?
Беше ли вече в Ню Йорк?
Виде ли страшните небостъргачи?
Как Статуята с дъждовни сълзи плаче,
виде ли?“

Ню Йорк не е само за бели.
Затова, казвайки, че не съм бил още там,
искам да знам
какво в Ню Йорк тя най-много обича,
какво в града-възторг я привлича,
за да бъде мислено с нея.
когато ме залюлее Бродуейя.

Ала Рита казва: „Не знам!
Не съм била още никога там.
И сигурно няма да ида
някога града от камък да видя.
Аз съм черна.
Обичам полята.
Ще съм верна
докрай на лозята,
посадени от дядо и баба.

Ню Йорк е за силните.
А аз съм слаба..."
Слаба ли? Каква е тази сила,
която ѝ пречи да вземе автомобила
и само след няколко часа
в града-възторг,
в Ню-Йорк,
да довтаса?

Тя, обиколила цялата планета,
учила даже немски в Берлин,
няма да седне в самолета
и само след един час, след един,
няма да види прочутите стрийти
и още по-прочутите авенюта,
нито за миг, нито за минута,
а пък, да не говорим, за час.

Тя ги е оставила за нас,
на чужденците.
А за нея са лозите,
а за нея са полята,
в които кръвта и потта е пролята
на рода ѝ неизтощим.

Полята, обвити от есенен дим,
вече готови да срещнат снега,
както са срещали в боя врага
нейните хора. С усмивка такава,
чрез която не печели се слава,
а завинаги се остава
в тези чудесни,
не лесни
поля.

ПРЕД ГРОБОВЕТЕ НА КЕНЕДИ

Така се случи,
че веднага след летището на Вашингтон
дойдох да направя поклон
пред президента, застрелян като куче,
и пред неговия брат,
ненамерил в живота обрат,
а също получил куршум,
за да има едно наум
братът им трети.

Зад дърветата Вашингтон свети,
а небосклона
е подпрян от Пентагона
съвсем наблизо. Лека, тревата
се ветрее над мъртвите братя
с плочите прости
над техните кости
толкова весела и зелена,
че сякаш смъртта е отменена
и е останала на света
не кръвта,
а радостта.

ДИАЛЕКТИКА

Във Вашингтон
Белия дом
е къща най-обикновена,
само че обградена
с градина малко по-голяма.

Навярно е хубаво, че няма
някаква парадност строга,
както пред онези къщи жестоки на бога
или пред банките с гъсти решетки.

Тук, през решетките редки,
всеки може да види дали президента
се разхожда в момента,
дали си мисли за някаква афера,
или за дулото на револвера,
или посреща пък някакви гости.

Нещата са сложни, когато са прости.

МИС ФРОМ

От всички вестници тя ме гледа,
и учудена, и бледа,
арестувана, с извити ръце,
с уплашено червенокосо сърце.
С тайния агент тя спори даже
зад едно голямо дърво.
Какво ли може да му каже?
Какво?

Защо мрази президента
и го счита за манекен!
И защо ли в момента
пистолетът не е бил зареден!
И все пак го е вдигнала леко
с нежна и фанатична длан!
Може ли жена да стреля в човека,
както се стреля нахалос в таван?
Знаела ли е какво би могла да направи,
ако би стреляла веднъж поне?...
И все пак всички сега са застанали прави.
А тя е
на колене.

РЕКА

Голямата река!
Река от детски сън.
От училищен звън
голямата река!
Голямата река
с могъща вода.
Чрез мократа ръка
усещам ѝ студа,
трептящата ѝ плът
усещам аз сега.
Горите ли зоват
голямата река?

Зове ли я повей
от прерийната степ?
От векове се лей,
ще бъде и след теб
голямата река.
Ти влизаш в нея гол.
Обхваща те с тъга
водата — алкохол,
копнежът да заспиш
в голямата река...

Но рибата блести
край твоите крака.
Гората е в цветя.
Вълните са в лъчи.
И нека шушне тя,
реката. Ти мълчи!

ГОРДОСТ

При нас горите са сякаш по-бледи.
По-тихо пеят нощем шурците.
Но защо ли за нас всички победи
минават подобно куршум през гърдите?

А пораженията ни защо ли
са само за нас еднички?
Европа знае беди и неволи.
Но тя е начало на всичко.

И ако тя има някакво богатство,
което за нищо не би разменила,
това са нейните жажди за братство,
омрази към грубата сила...

Нека у нас са по-бледи листата,
реките ни по-маловодни.
Но ние знаем: ще бъдат децата ни
от всякакво робство свободни.

Свободни от гордост, която замайва,
от ситост, която пресища...
Гладните кучета у нас те залайваха,
при все че не пазеха нищо.

РАШЪН ХИЛ

Руският хълм в Сан Франциско
е само за милионери.
Русия оттук не е наблизко,
разстоянието с хиляди мили се мери.

Между руския хълм и земята руска
лежат на Пасифика водите.
Лека и топла, нощта се спуска
на Златната врата към звездите.

Мъглата пълзи също тъй позлатена,
с дъх на сол и на дълга забрава.
Няма за нея врата забранена,
през огради богати минава.

Тъжни сънища може би мъглата носи.
Дълъг дъх на бреза и ливада.
Шум от стъпки, които са леки и боси,
все шумят в самотата на Ада...

Тук е улицата с най-много завой.
Но един завой може би буди
на Рашън хил всяка утрин покоя.
Един завой

кървав и труден.

СВЕЩЕНА ГОРА

Аз съм луд
по Холивуд.

Но не този с имената на кинозвездите,
сред тротоарните плочи вбити.
Не по проститутките млади,
обещаващи масажни наслади
срещу тарифи точно фиксирани,
премасажирани и префризирани.

Аз съм луд по тишината холивудска,
която от звездите нефилмови се спуска
над хълмовете с градинки и вили
и с нея пристъпват тук котките мили.
И никой не знае коя е на Елизабет Тейлър,
кой е на Джек Никълсън котарака.
Няма между тях лицемерие,
когато се разхождат тихо сред мрака.

Очите им горят сред кактуси и портокали,
сред камелии и жълти мимози.
Зениците им будят евкалиптите заспали,
когато се фискират в грациозни пози.

И тогава към звездите от небесата
и звездите от плът и походка дръзка
се прибавя магически светлината,
която мяука и съска.

Аз мигом разбирам защо Холивуд
значи точно свещена гора.
Тишината му не познава студ
и към котките е добра.

НЮ ЙОРК

Валеше дъжд. Чадър държах,
извит над моя череп влажен.
Така града висок видях
през капките едноетажен.

СТРАСТ

...Ний сме народ лиричен и страстен.

Ал. Геров

Не разбрах източните жълти лица
с маските на усмивка застинала.
Не разбрах на западните слънца
консервираното им минало.

Не мога да питам „Какво правиш?“ механично,
да гледам жените без желание, страст.
Може би това да е много етично.
Но то не е за нас.

Когато пристигнах в един град, видях в хотела
на телевизионния екран
две стари сестри, в смъртта ръцете си сплели,
умрели от глад в града богат гигант.

Ако бях пристигнал един час по-рано,
бих отишъл при тях, бих им казал: „Здравейте!“...
Гласът ми би прозвучал като камбана
в тяхната самота мавзолейна...

Приятели мои, ние не знаем колко сме щастливи
дори когато се мразим стръвно.
Вашите омрази ми са мили,
вашата ненавист кръвна.

Страстта, нетърпението велико,
жаждата да си близък и чакан
сега към вас в път-обратен ме викат
и ме прегръщат в самотата на мрака.

МЪДРОСТ

Нито всички хубави книги,
които трябва да прочетем,
ще можем да прочетем!
Нито всички хубави пиеси ще видим!
Нито всички хубави картини!
Няма да бродим по всички хубави градове,
по улиците им никога
няма да отзвучат нашите стъпки!
Няма да обичаме жените,
които можем да обичаме!
А жените, които могат да ни обичат,
няма да ни срещнат дори!
Да не говорим за стиховете и за пиесите,
които бихме могли да напишем!

Това е светът! И това е животът!
Ела ни на помощ, мъдрост!
Снизходителна усмивка!
Иронийо, помогни ни!

И все пак
това, което сме направили
или ще направим,
не е малко.

А ако има в него
и една борба,
една победа,
едно гордо поражение,
бездънна любов,
героичен град,
хубаво стихотворение
и особено
една мъдра смърт,
облъхната от свобода —
какво повече можем да желаем?

Та ние сме хора,
такива, каквито са били преди нас хората
и каквито ще бъдат след нас може би,
ако с нещо много малко
и всъщност не така малко
не променим нещата.
Хора, които не могат да прочетат
всички хубави книги,
не могат да видят всички хубави пиеси
и т.н.
Както вече бе казано в началото
на това стихотворение.

НИЩО ДРУГО...

Нищо друго е нямало! Нищо! Нищо!
Ти тичаш все още на лятната гара,
все още свири музика с блестящи тръби,
все още ти тичаш и махаш след влака,
разплакана, безнадеждна по детски,
с трептящите ноздри на диво животното,
и нежна, подобна на стих и видение.
Все още те гледам сломен от вагона,
все още цветята на твоята рокля
се смесват с дима и бялата пара...

Нищо друго е нямало! Нищо! Нищо!

Ние се разделихме още тогава,
не се срещнахме пак, за да бъдем щастливи,
за да се разделим след това безпощадно,
без мисли за някаква среща отново.
Не е било така. Така то не беше.
Ти тичаш все още на лятната гара,
ние може би ще се видим пак жадни,
а може би това е последната среща,
безкрайната наша последна раздяла.

Ти тичаш все още на лятната гара.
Свири весела музика, парата съска.

Аз все още те гледам, аз чакам завоя,
за да вдигна ръка към сълзите, които
напират по моите мигли. Но чудно —
завоя не идва, завоя го няма.

Нищо друго е нямало! Нищо! Нищо!

ПОЕТИЧЕСКО ИЗКУСТВО

Малко е да си поет —
трябва да си влюбен.

Боало

Боало, ти много ми каза.
Сега разбирам вече много.
А преди години не можах да схвана
защо наричат някого поет,
а още по-малко
защо пък смятат,
че може би —
аз съм... поет.
Но винаги съм бил влюбен.
В младостта си,
в идеите си,
в листата на дърветата,
в априлските нощи,
в момичетата,
в дълга.
И вече толкова години
съм влюбен в теб,
моя страст
и мое презрение.

как се пишат стихотворения.
Аз ги живея.

ПОЕТ

Проверката на времето!
Проверката на силата!
Проверката на болката и вярата!

Добър поет ще си тогава,
когато, без това да е написано по вестници,
когато, без това да е наложено в учебници,

на всички е известно. И признато
от врагове, дори и от приятели.
Дори отдавна да не пишеш стихове.
Дори когато те са забравени.

Сезоните се сменят.
И епохите.
Поетите остават несменяеми.
Поетите, когато са поети,
приживе още се превръщат в бронз.

Това навярно е мъчително.
Това навярно е болезнено.
Незабележимо и неясно
сърцето ти престава да тупти,
престава да боли и да очаква,

очите ти престават да заспиват,
ръцете ти престават да треперят.

А теб престават вече да те любят,
да ти отдават нежности и мисли,
защото всички знаят инстинктивно,
че си поет.

АНТИТЕЗА

Намерих в тетрадка отпреди много години
твое кратко писмо. Бях забравил, прости ми!
Твойто име не мога да си спомня и сега.
Но — чудно — отново лежа на брега.

Вълните огромни се хвърлят към нас.
И ти ме отвеждаш под тяхната власт.
И те те събарят. И те те събличат.
Ти си малко дете, малко голо момиче,
което се смее с две сини очи,
две руски очи, с руси медни клепачи.
И гласа ти забравен в писмото звучи.
Ти отново на пясъка сякаш че плачеш.
Залязва огромното слънце в треви,
които разбъркал е топлия вятър.
И някой през дюните тъмни върви,
потъва в нощта и потъва в земята.

ЕЛЕГИЯ

На Станислава

И ти ли остаря? В очи татарски
нима не свети жажда авантюристична,
която им придаваше такова
очарование и красота?
И ти ли остаря? Щастлива в къщи
разказваш приказки на своя син
и уличната тъмнина не вика
походката ти, залюбяна страстно,
към тайна среща? Стара! Стара!
Доволна от съдбата! Без желания,
които да изгарят плът и мисъл!
Какво не прави времето противно!
Тече и ни променя! И убива!

Но аз не вярвам в него. Относително
то било, ни доказва философът,
проникнал в тайната на битието
и следователно — на любовта.
Не съществува времето. С очи,
изпълнени от тъмночерни ириса,
в най-проста бяла рокля, ти вървиш
по тясната пътека край малинови
дъхтящи храсталаци. Ти вървиш
в звездите на заглъхващата вечер.

Вървя зад теб, умирам и живея.
А времето пред този миг застива,
защото той е в него и над него,
защото има тайни, за които
безсмислено е да се мисли...

Стара!

Не мога да повярвам. Не! Не мога!
И няма да повярвам. Обещавам ти!

РАЙ

Под надлеза пълзят безкрайни влакове
и парата им висне в мрака леден,
фиксирана от студ. Редици от трамваи
се низят към депо, примирени
с това, че тази вечер ще почиват,
че трябва да заспят като големи
червени бръмбари от ламарина.

Над крайния квартал е сива зима,
последната снежинка е приела
частица от дима. Догдето стига
на погледа ми топлината, виждам
кълба от пара, искри от трамваи,
купчини сняг, подрязани дървета,
притиснати в любовна мъка двойки,
които бързат, гонени от вятър.

А той пищи като в далечна приказка,
като дошъл от детството ми спомен.

Ако умра и няма на небето
рай, в който да блестят градини странни,
прилични на огромно кабре,
то нека в рая точно тия влакове

под мене да се носят, а трамваи
да бързат към депото на редици,
и вятъра над сивите купчини
от снегове да свири настойчиво,
да свири вятъра, ах, нека свири!
И нека бъде точно тоя град,
от надлеза да виждам тия къщи,
които нямат слава, нито минало,
да бъде тоя град, а не Париж
с блестящата река и стари мостове,
да бъде тоя град, във който ти
сега едва усмихната заспиваш.

И вятъра да свири, с дъх на дим,
на изгорял бензин и електричество.

БАЛАДА ЗА ПОЕЗИЯТА

Когато бил застинал долу, в равното,
пред каменната гибел на Балкана,
погледнал ли е Ботев към скалите,
които ще му станат гроб и слава?

Потерята вървяла по следите им.
Навярно нямал време за поезия.
Той бил войвода. Гледал не пейзажа,
а безизходността на своята дързост.

А вече сам лежал в скалите горе.
Отляво на Вратцата се изрязвали
косата му, челото му, носът му,
брадата му, потънала в гърдите.
От векове Балканът бил приготвил
един гигантски паметник на оня
куплет за вятъра и за звездите,
неръкотворен монумент на вярата,
която нищо никога не спира.

Видял ли се е очертан в небето
от сивите скали и от горите,
подели вече страшната му песен?
Видял ли се е легнал мъртъв горе,

с Балкана слял се цял, и част от него,
единна плът с легендите за огъня
и кървавия залез неотмънен?

Това било знамение вековно.
Той трябвало да падне — за да стане
земята му... Стъписан спрял ли долу,
в полето, пред профила си изрязан
като вещание за смърт и слава?

Не знае никой нищо. Той бил силен.
Вървял. Вървял. Вървял. Вървял. И вярвал...
По бронзовите паметници гордо
стои сега изправен. Но в Балкана
лежи от векове с чело, което
звезди и ветрове обкичват нощем...

И векове там ще лежи той още.

Ще го съзира някой като мене.
А друг ще казва, че това скали са,
които не приличат на лика му,
че няма я косата му, челото,
че няма ги носът му и брадата.

Но аз ги виждам тази нощ. И зная,
че той е там. Огромен като Време.

НАСТАНЕ ВЕЧЕР

Непреводими образи и думи.
Един куплет — с небе за цял народ.
Не от злато излян — а от куршуми.
Със вкус горчив като планински плод
в устата на ранен борец за правда.
А за да можеш да го разбереш,
пет века трябва да е като брадва
над тебе месеца изгрявал. Свещ
да си залепвал в черкови, които
дълбоко под земята си градил.
А овършаното с юмруци жито
с виното — кръв от грозде — да си пил.
Кой би могъл да преведе тъгата
от моите във вашите гърди?
Как се превежда вейналият вятър
от свод, обсипан с български звезди,
за други небеса, за други хора,
за други мъки, мисли и очи?
Нали единствено у нас в простора
хайдушка песен истински звучи.

Настане вечер...

Който лист да вземе,
не ще успее с чест да предаде

на друг език епическото време,
в което няма нивга да е ден,
а само нощ, безкрайна и трагична,
нощ, из която с-вик гори шумят
от вятър не, а от дъха на личност,
огромна като дълг и като смърт.

ГНЯВ И НЕЖНОСТ

На Ирина

Години дълги аз четях със омерзение
сладникавите, блудкави стихотворения
за зъбчетата първи, за думичката първа.
Признавам го, при все че туй не ми отърва,
защото вече дълго към мен въпрос лети:
„За малката Ирина кога ще пишеш ти?“
Кога ли? Та защо е нужно? Де да знам.
И тайно в себе си потъвах в подъл срам,
че може би и аз ще трябва да пристъпя
към ритъма, из който крачето бяло стъпя
за първи път на път. След оня първи зъб.
Какво се противиш? Това е данък тъп,
но всеки данък трябва накрай да се плати.
За стария ти гняв гнева ти ще плати...
Не, няма аз да пиша за зъбчета и крачки,
за да не полетят към мене моите храчки.
Но искам да ти кажа, Ирина, че сега
напускам луд морето, нощта му и брега,
защото в мен крещи и бий непоносимо
едно море от нежност, не толкоз нежносиньо,
но въпреки това достатъчно да прати
на непредвиден път със самолет баща ти,
спасен за първи път от всякакви съмнения.
Преди да отлети, това стихотворение
написал на летището, под грохот на мотори,
със стария си гняв престана той да спори.

ТИШИНА

Свири радио. Шуми морето.
Вятър в клоните. Крещи жена.
А пък в мен, дълбоко в мен, в сърцето,
в същността ми — лятна тишина.

Необятна и ненарушила,
в нея няма даже птичи звън.
Сякаш бомбата от Хирошима
никога не стресна моя сън.

Сякаш в тоя миг не пада негър
пред бензина, яростта разлял,
за да лумне оня пламък щедър,
който ще го боядиса бял

в сетната му среща със Чикаго.
И гърми в лицето му нощта.
Грижи мойта гръд нима не стягат?
С дреболии? С глупави неща?

И е тихо. Нищичко ли няма?
Бие равно моето сърце.
Може би се готви за измяна?
Или вече няма вярна цел?

Глупости! Това е тишината,
след която гръм велик лети.
Радиото свири. И жената
весело на някого крещи.

И шуми морето. Шушне вятър
В клоните напират топлина.
Сигурно аз чувам тишината,
отрицание на тишина.

НАЧАЛО

Някога, далече, след хиляди векове,
някъде далече, след хиляди километри,
ще има големи градове,
ще има цивилизации,
изложбени зали и бензиностанции.
Сега има само море,
от което току-що сме излезли,
сияещи дюни,
на които току-що сме излезли.
Чайките кръжат над нас учудени.
А най-учудени сме ние самите:
безспорно това е раят.
Но никъде няма ябълкови дървета!
Как тогава ще стане грехопадението?
Но още няма нищо,
няма дори и грях.

Има само някакъв огромен кръг,
огнен кръг,
който някога ще се превърне в бог на египтяните,
и две усмивки
още неразграничени
от безкрайния шум на морето,
от сладострастните извивки на дюните,
на които вече се учат да подражават
гърдите ти.

КРЪГОВРАТ

На Корнелия

Ще идват пролети. Ще отминават.
Бях млад. Сега не съм. Ще остареея.
И ще умра. И няма да остане
от мен и тебе нищо друго
освен ония стихове, в които
ще идват пролети, ще отминават,
ще бъда млад, след туй ще остареея
и ще умра, и няма да остане
от мен и тебе нищо, нищо
освен любов.

CAM

Поета винаги е сам.
И сборниците са нелепост.
Обзет от гордост или срам,
той защитава своята крепост
сам.
Съвсем, безкрайно, страшно сам
той пада в своето сражение
и шепне: аз не ща да знам
кое за мен е поражение,
кое победа.

И после идват антологии.
И после идват аналогии.
И после всички тръгват в бой,
там, гдето сам вървеше той
в снега.
Подобно Амундсен към полюса,
обвит от глад и безнадеждност,
върви. И далнините голи са
към неговата горда нежност
впити.
О, съжалете го! Къде
е тръгнал сам? Защо
не може да го изведе

стихът към пролетно местó,
а само сняг и самота
предлага му докрай студа?

Защо ли? За да бъде сам,
и тъй да бъде с всички тия,
които риска най-голям
заставя гордо да се бият
за свобода.

Той в самотата си е сам,
и с другите е пак самотен.
И, струва ми се, вече знам
как неговия труд страхотен
сплотява хорския безброй.
Защото сам — пак с него той
остава.

НОШ

На Андрей Вознесенски

Да се отказваш —
примерът в това е.

Да се отказваш — с болка и без жал.

Небето и без тебе да сияе
над морския безхитростен овал.

Но ти, отказал нужно и ненужно,
като нудист на пустия си плаж,
ще всмучеш част от тая теменужност,
която се печели със кураж
да се отказваш

ВСЕКИ МИГ,

навредом,

от дрехи, слава, да оставаш гол
пред голата и весела Победа,
под нейния върховен произвол.

Жените са безброй. Безброй слънцата.
Земите и морята са безчет.
Но станал само техен отрицател,
поета слиза в тях като поет.
Над сложеностите крачат фанатици.
Загива фанатик след фанатик.

Но нашата велика революция очаква дума проста, ясен вик. Отхвърлил всичко за една идея, едва тогава всичко би ѝ дал, и с любовта, с морето ще се слееш не като личност, като идеал.

О, нощ, ела! Изтрила цветовете,
обединила мисли и тела,
за пример на слънца и на поети,
о, проста нощ, ела!

БАВНА СВЕТЛИНА

На Н. Фурнаджиев

Поетите се раждат страшно бавно.
Те раждат се дори след своята смърт.
Прочел си име някакво отдавна,
без да го отдели за теб светът.

Но ден след ден, година след година
от хилядите тъмни имена
като луна над есенна градина
то се издига с бавна светлина.

Така — естествено, неуловимо,
почти неразлично от смъртта,
то приковава с острите си рими
на пламъците мозъчни плътта.

И няма край (а също и начало)
интимното му сливане с това,
което беше сняг, летене бяло,
а той му даде смисъл и слова...

Той ще умре. И ще се ражда още
над всички нас, подобно на луна,
стопила се трагично в мрака нощен.
Но в облаците има светлина

от нея. Същ е оня мрак, но вече
по-друг, по-тъмен, осъзнат, дълбок.
Такъв, из който виждаш как далече,
към Троя слиза безпощаден бог.

ПРИСПИВНА ПЕСЕН

На майка ми

Забравена отдавна! И затрупана
от времето! Сега най-неочаквано
отново прозвучава като спомен
и като истина — тази проста песен!

Какъв ти спомен? Неговата яркост
отива в тъмнината на годините,
далеч, далеч, преди да съм дошъл
на този свят, преди да е дошла
и тази, от чиито устни днес
мелодията ѝ отново литва.

Какво от туй, че тя сега я пее,
след близо петдесет лета и зими,
на малката ми дъщеря? Не съм
нито забравял, нито пък съм помнил
мелодията. Първото усещане
от съществуването! Безсъзнателно,
велико щастие да дишаш въздух,
да чувствуваш грижи и да се отпускат
като във люлка в тази тиха песен
на майчината ти уста. Забравена!
Непомнена! Защото тя звучи
далеч отпреди първия ти спомен!

Но простата мелодия безшумно
съединява нежности и грижи,
отдалечени с близо петдесет
лета и зими — в неразривно цяло.

Това е чудо! Гледам вътре в себе си.
Далече в себе си. И същевременно
във времето. Кое то уж изминало!
А всъщност неподвижно е фиксирано
от безискусната приспивна песен.

СТОЛЕТИЕ

Едната е седемдесетгодишна.
А другата е само на една.
И аз съм между двете. Тъй щастлив
и тъй спокоен в огненото лято,
в зелените мелодии на вятъра,
криле разперил като странна птица
в дърветата край нас.

Спри, лято! Нека вечно продължи
щастливото ми четене на книги
край грижите на белите коси
и веселото гукане на русите,
невчесани и още неподстригвани.

Спри! Ала нещо може ли да спре
на тази завъртяна наша топка,
наречена Земя, сред запокитени
съзвездия от тъмни хоризонти,
които вечер бавно се въртят
над нашите мечти и сънища.

Фиксират само тези стихове
на лятото горещото безгрижие.

Единствено едногодишната
ще може някога да се завърне
към часовете, свързали сега
нас тримата в една огромна радост.

През детските си смътни сънища
несигурно тя може би ще спомни
старицата със белите коси,
баща си с книгата в ръка,
две сиви котки, рунтавото куче,
зелените дървета като птици,
накацали в прозрачния ѝ смях.

Чети внимателно тогава, дъще!
Стисни клепачи, за да видиш зримо
това, което няма да се върне,
което вече се върти напред!
За миг един ни възкреси реално
нас тримата! Така ний ще откраднем
от времето, ако не дълга вечност,
поне едно столетие огромно.

ПРОКЛОС

Два пъти името му е изтривано.
Два пъти името му е дълбано.
И затова сега за трети път
стои дълбоко впито в камъка
сред Хиподрума в Цариград. Стои!

Забравени са имената други.
Не знае вече никой за какво
на камъни са били изгравирани.
Майчина знаят също за причините,
които Проклос грозно са наказвали
с изтриване на името. А също
причините за следните му слави
почти са неизвестни. Той живее
с това, че името му е дълбоко,
навътре в камъка, два пъти трито,
и там написано за трети път.

Една старинна драма в три картини,
която в камъка мълчи. Или
една безмълвна каменна комедия.

МАЩАБИ

Момичетата разцъфтели бяха
от нас по-големи. По-големи.

След туй настъпи кратко равновесие.

Момичетата разцъфтели днес са
от нас по-млади. Безнадеждно млади.

Еднички майките и дъщерите ни
остават винаги в мащабите на времето
по нашите сърца съизмерими.

ВХОД ЗА АРТИСТИ

Трите удара на жезъла върху пода
пред завесата на Комеди Франсез.
Аз бих могъл да напиша ода,
велика ода в твоя чест.

Но сега само весело живея.
Победен и слаб — но радостно жив.
И моята дъщеричка като фея
повтаря един и същ мотив.

Слушай, дъще, величаеща ме: татко!
Ти си тука, а това е добре.
Нашата минута е премного кратка
за толкова много силни царе.

Комеди Франсез търпеливо ни чака.
Обещавам да те заведа там.
Независимо от това, че на сцената в мрака
ще се сменят неотменно слава и срам.

Трите страшни удара пред оная завеса,
която самият Молиер е видял.
Аз ще се стремя да бъда весел
като изложението в Монреал.

Весел, през всички болки и обиди.
Над произволи и дори над тъга.
Комеди Франсез е огромна мида,
в която бисера се образува сега.

И ако той е дума, и то дума на френски,
аз ще я уча с упорита жар.
В Мексико рисува своите фрески
един човек, случайно оживял.

Кой артист вдига длан за монолога,
когато славата идва на шапката с перо?
Аз ще те чакам в дъждовната тревога
точно пред входа на нашето метро.

Там, гдето е страшният вход за артисти,
пред южната фасада на Комеди Франсез.
Капките дъждовни ще бъдат неочаквано чисти
като защитена с рапира чест.

ПАРИЖКО УТРО

Ти, който си под пламъците сухи
на летните орландовски цветя,
приятелю, с очи за багри глухи,
дочуй чрез мен как тътне песента
на улиците каменни, където
трепти огромен златен хоризонт,
тупти в мотори весели сърцето
на веселия Франсуа Вийон!

Париж е същият от твойта песен,
от твоите очи и твоя смях.
Защото все така е тука лесен
вкуса на парещия хубав грях,
вкуса на свободата комунарска,
вкуса на стих, на вино и на дъжд,
вкуса на стъпка в дрипата клошарска
и на момиче до замислен мъж.

Латинският квартал сега се буди
от слънцето над стари дървеса.
Дочувам аз притихнал и учуден
на младостта загубена гласа,
минавам край онази менза стара,
където съм гладувал и мечтал,
под дремещата каменна омара,
прибулила Латинския квартал.

О, глад и жажда на поети млади,
бъди благословена за света!
Погалвам с длан чугунната ограда,
превърната на лира в утринта
от говора на птици и на хора,
от шум на гуми, листи и бетон,
издигнала върху Париж простора
в запален от целувки хоризонт.

Аз ще вървя, догдето имам сили,
ще пиша стихове, ще съм щастлив,
ще стрелям с булевардите, извили
на лък тетива в изгрева красив.
Защото ти лежиш там, под цветята,
под сухите им пламъци заспал,
а всъщност цял участвуващ в зората,
събудила Латинския квартал,

приятелю безкраен, Веселине!

АУСТЕРЛОУ

Слънцето на Аустерлиц сега изгрява.
Никой не знае след 12 часа
няма ли да залезе при Ватерлоу.

Но то счупва прозореца на моята стая,
влиза в стиховете, които ще напиша
през тези вълшебни 12 часа,
или през петте дни след днешния,
във вторник или сряда,
в четвъртък или петък,
или поне в спасителната събота.

То свети по репликите на пиесите,
които ще започна да съчинявам,
като забравен прожектор огрява
края на още неизмисления декор.

То лакира вече корицата на списанието,
което още се коригира или печати,
посипва внимателно с бронзов лек прах
статии за мъртвите поети.

Пронизва лицата, които ще срещна,
устните, които ще трепнат нецелунати,
очите, които ще гледат вътре в себе си.

То милва пръстчетата вълшебни
на малкото ми момиченце, което още спи,
люлее се в съня, странен като трикфилм,
населен само с кукли и слънчеви зайчета.

Слънцето се издига удивително ловко
по калкана на отсрещната сграда,
задържа се мигом на аления покрив,
след това като изстреляна ракета
бавно се понася през небето в Космоса.

Слънце, златен хляб на днешния ден,
нахрани всички гладни хора,
насити всички птици, и даже вълка,
вече жаден за кръв от моите рани!

Ти си на небето, затова да бъде волята ти —
ще ни дадеш победи или поражения,
ще простиш греховете ни днешни
и дори част от утрешните грехове,
ще съгрееш измръзналите сърца,
ще помилваш тревата и пшеницата млада,
снизходително ще направиш панорамна снимка
на вражите аеродруми, разположени тъй близко,
опасно близко един до друг,
ще зарадваш с лъч, хванат от перескопите,
моряците от атомните подводници.

Аустерлиц или Ватерлоу? Има ли значение!
Слънцето изгря. И битката започва.
Спомням си как някога в Париж,
в киото „Гомон“, на филм за Императора,
само аз не приветствувах с ръкопляскания
репликата за слънцето на Аустерлиц.

И после, през антракта, съседите по столове
поглеждаха към мен мрачно и подозрително,
единствено френската широта им попречи
да заявят на шпионина-англичанин,
неръкопляскал подло на Аустерлиц.

А той беше българин, само че висок,
на външен вид като англичанин,
и не ръкопляска, защото в една църква,
където висяха знамената пленени
от Негово Корсиканско Императорско Величество,
едно смешно момиче плака от обида,
под разкъсаното знаме, с името златно
на града, гдето беше родено
не преди сто, а преди двадесет години.

Слънцето на Аустерлиц — Ватерлоу златееше
над сълзите по траурно начернените клепачи,
обединило поражения с победи
в аления празник на младите устни...

Слънцето изгрява! На добор път!
Без значение са Аустерлиц и Ватерлоу.
Без значение е дори Аустерлоу
(победата — поражение, поражението — победа, —
защото винаги е победа),
с която времето ни утешава.

Днешният ден е утрешна забрава
за вчерашния. На добър път!

ВЪГЛИЩА

Защо приехме тази тежка участ
да бъдем в дните идващи поети,
да бъдем комунисти в дните тежки?

Да бяхме си останали единствено
и само лекари и адвокати,
завършили гимназия чиновници,
художници, учители по музика,
спокойни преводачи на романи
от френски, руски или пък английски,
да бяхме си останали, да бяхме,
навярно златното човешко щастие
в сърцата ни отдавна би узряло.

Но ние пихме вино в димни кръчми
с двамина души, автори на стихове.
С Никола, който лекичко отмахваше
от челото си падналия кичур,
сребрееше под ноктите му черно,
защото беше прост огняр на влакове.
На нас ни пя тогава песента
за негрите с вълшебния си глас
сам Александър. Той не бе огняр,
но с въглищата пак бе много близък,
защото спеше върху тях по липса
на друго някакво легло и стая.

Ний чувствувахме — на тях не им е леко.
Те писаха куплети. И умряха.
Тогава някак си съвсем случайно
негласно се сформира и сплоти
едно непримиримо поколение,
в което въглищата на гнева
разпалиха огнярят и беднякът.

Простихме се с професиите прости
и ясни като длан, която гали.
Останахме поети. Поколение,
платило младостта си с дръзки рими,
навлякло си безбройни безпокойства,
дошло до своето петдесетилетие
с цената на възторзи и погроми.
Дошло през болници и нервни клиники,
казарми и започнати заводи,
през санаториуми и затвори
до своите избрани съчинения.

Но огънят пламти. Онези въглища
изгарят бавно, много трудно гаснат.
Над Веселиновия гроб люлеят
червени пламъчета всяко лято.

Поети-комунисти! Смелост, братя!
Главите горе! Знаем, не беше леко!
И няма да е леко, нито просто
това, което иде. Даже може,
възможно е да стихнат уморени
на някого куплетите, че вятъра
насрещен е. Ала това не значи,
че поколението се е свило,

че поколението е изгубило
оная шепа въглища, засветила
от черната тъга на Александър
и черната ненавист на Никола.

Но тя гори. Тя е разкошна, с баграта
на млада кръв и на раздрано знаме,
на ранен изгрев и на бурен залез,
пред който се присвива егоизма.
А мисълта маняшка за величие
на поетическия хоризонт
в едно другарство ядно се разбива,
в една трагична шепа стари въглища.

БЕЗЗВЕЗДИЕ

Небето ли неуловимо свети?
Но осъзнаваш с ужас изведнъж,
че без звезди над тебе е небето.
Без облаци е то. Не чакай дъжд.

Огромен тънък слой от прах покрива
звезди и месец. Като в съден ден
на хоризонта яростната крива
подпира свода. Не мисли за мен.

Една звезда да имаше, навярно
за тебе щях да си припомня блед.
Небето по-добре да беше черно,
или прозрачно като тънък лед.

Но то е просто без звезда едничка,
подобно свод на стар и грозен храм.
Човекът свиква да живей без всичко.
Но без звезди над себе си е сам
в огромната тържествена безкрайност
на мигащи далечни светове.

Небето без звезди не шепне тайни.
Не съчинява в тебе стихове.

ПАЛМАТА

На палмата плътта не е дърво,
а плът, подобна на човешко тяло.
Престанала да диша, тя умира.
Подобно животинско тяло става ли
тогава за строеж или за пламък?

Почувствах палмата като животно
все още посадено сред пръстта.

ОТ ДВАДЕСЕТИЯ ЕТАЖ

Четох някъде,
как изпадналите в клиническа смърт
и после съживилите се
разправяли,
че в последните мигове
гледали отгоре тялото си,
което били почти напуснали.

Така от високия хотел
гледам града на своята младост,
мястото, където някога беше нашата къща,
гледам градината, морето,
улицата си,
улицата на първата си любов,
печатницата, отпечата
първата ми книга...

Когато бях млад някога там долу,
тук горе, където сега е хотелската ми стая,
беше само небе,
високи сгради бях виждал единствено
по илюстрованите списания.

Духът ми,
или както ще го наречете
това, което съм все още,
преди да отлети в Тайната,
или може би в Нищото,
гледа своя град.

Или може би аз съм
Духът на моя град,
който не е вече мой.
Защото гимназията ми е
вече нещо като музей,
старото лятно кино
срещу нашата къща
е огромен изкоп,
всичко е нещо друго,
дори самият аз съм друг,
бях дух на човек —
но може би съм станал дух на град.
Гледам на тялото си без вълнение,
а с примирението на стихотворение,
което поради обстоятелства груби
авторът му ще забрави и изгуби.

Така би било,
ако твоя прозорец не блести
като звезда сред небесните звезди,
а аз не го гледам като литнала птица
или като самотна анти-частица
зарейала се над града
подобно гаснеща метеорна следа.

ОТ ЗАПАСА

На Драгомир

Ний сдадохме заедно военните дрехи.
Не ни чака вече смърт на война.
Не ни чакат провали. Не ни чакат успехи.
Нито нова любов и жена.

Знам, животът е сцена. Това е известно.
Но кой сценичния кръг така лудо върти?
Къде има още пиеси? Къде има хубави песни?
Къде има в нощите още тайни звезди?

Сдадох своята каска и майорски пагони.
Сдадох ремъка нов, своя противогаз.
Ако гръмне война, ще потеглят колони,
ще напредват, ще падат, ще умират без нас.

Старостта за смъртта е репетиция страшна.
Капитан Меламед, ето моята ръка!
Моят полк е залегнал сред поляната прашна.
Твоят полк на атака се вдига сега.

УТЕХА

Дори и да оставиш стотина тома с красота,
ако намериш място в Антологията на света,
не се надявай, който в своята страна и да си ти,
че там ще те представят с повече от някой кратък стих.

Без име там ще си, че кой ли ще го знае
прочутото ти име, което днес сияе,
отрупано с награди и почести безчет.
Ще бъдеш гол и тих. Един умрял поет.

Пред знатни мъртъвци, пред Омир и пред Данте,
пред гордата тълпа от огнени таланти,
рождената ти дата и тази на смъртта
не ще напомнят нищо на никого в света.

Но ако твоите строфи, макар и непрочути,
на някого доставят щастливи две минути
и спомни той, чрез теб, за родния ти кът —
не си живял напразно. За тебе няма смърт.

БЛАГОДАРНОСТ

Благодаря ти, че си злобна.
Благодаря, че ме остави
самичък в идващата вечер
и този отминаващ ден.

В кръвта ми се пробуди птица.
Към молива посегнах плахо.
Благодаря ти, че си злобна,
че ме дари със самота.

Приемам твоята омраза.
На любовта ти тя е сянка.
Угасващия ден ме милва.
И ми прощава вечерта.

Тя идва като твоите думи,
просъскали митични змии.
Но аз ги галя, те са също
част от небето и нощта.

ХОРОСКОП

Това е вярно — моите числа
са 6 и 7. Моята звезда
е Слънцето. И жаждата ми няма
да се насити никога от нищо.
Прости ми, мамо! Аз съм ти простил
за Зодията и за Хороскопа.
В началото на месеца април
стадата раждат своето безсмъртие,
заченато от вечния Овен.

Да, моите числа са 6 и 7,
най-светлите, щастливите числа.

Потъвай, мамо, в тихо дълголетие!
Аз ще потъна в синия ти поглед
като в небе, избистрено от Слънце.

РАДОСТ

Света старее с мен. Това ме радва
Ласкателите — те ме натъжават.
Приятелю, пази се от ласкатели!
Единствено те нивга не стареят.
Ласкателите са безсмъртно племе.

А ние с тебе вече остаряхме.

ОЧИТЕ ТИ

Очите ти са празни като празник.

В тях неочаквано появя тъгата
и раздели небето и земята

в очите ми.

ХОРИЗОНТ

Морето става края на света.

И както казваш, то е празно, пусто.
Зад него вече сякаш няма нищо.
Защо се смеят тия хора тук?
Защо са тук дърветата старинни?
Защо е плажа без една тревичка?
Небето без една едничка птичка?

И празното пространство на безкрая,
което почва с неочакван смях.

НА ПОПРИЩЕТО...

На попрището жизнено в средата...

Данте

На попрището жизнено към края
едвам разбрах какво е любовта...
— Кажи, какво е? — Откъде да знам

Усещането, същото, в устата
на стипчива, добра горчицина.
Невидими крила в далечината.

Очакване, че нещо ще се случи,
неслучвало се още на човек,
дошъл на този свят, за да се учи,

а все оставащ на урока пръв,
а все уплашен, винаги подтиснат,
било от Liebe или пък от Love,

от Jo te guiero, или пък Je t'aimais.
На попрището жизнено към края
разбрах, че съм загубил много време

за търсене на отговора ясен
като целувка, тъмен като страст,
но винаги рискован и опасен.

И ето, както казвам, не в средата,
а някъде към свършека разбрах,
че любовта е странен дъх на вятър,

отминал ме като напразен страх.

СМЯНА

Кто придет помоложе,
тот получише спозет.

Алла Коркина

Под лирична умора
трепва воля и глас.
Младост, нека по-скоро
прозвъни твоя час!

Заеми мойта кота,
мил съперник и брат!
От лиричната рота
изоставам назад,

за да зърна лицето
на войника след мен.
Не тъгува сърцето.
Не съм озлобен.

Вярна смяна по право
нека ме замени
чрез небето лилаво
и тревожните дни,

чрез глада ненаситен
в недопетия стих!
Не оставам обиден.
Прецених и простих.

В поетичните ери
всеки меси свой хляб.
Младостта не се мери
с календарен мащаб.

ОТНОВО СПОМЕН

Вечерта е сладостна и душна,
черно е наистина морето сред нощта,
като името си. Ти бе простодушна,
оживяла сякаш за мига на любовта.

Идваш на брега. Сред теб пристъпват боси
двете неродени още дъщери.
Никакъв трагизъм. Никакви въпроси.
В погледа ти на морето фосфора гори.

Птиците летят в нощта без спомени за клетки,
без предчувствия за изстрели и смърт...
Още не създавах децата в епруветки,
а в уханната и поетична плът.

ДОСТОЙНО Е

Ти, братко мой, така обичаш славата,
така жадуваш ръкопляскания и букети,
венци от лавър с тънки златни ленти,
ела, послушай с мен концерт за орган
сред тъмната и стара катедрала!

Достойно е да бъдеш органиста Бах,
невидим сред колоните на храма,
обърнат с гръб към божеството и към тези,
които слушат фугата ти мощна,
пронизала докрай и плът, и камък.

Достойно е да бъдеш Моцарт в братската могила,
дори без своя кост в пръстта,
без свое цвете над главата си.
И затова да бъдеш част от всички.
Алилуя!

ЗВЪН И ДИМ

Ще умра и аз. Това го зная.
Няма нищо вечно на света.
Но нима сега да заридая
и да се уплаша от пръстта?

Замълчи! Смъртта нима е страшна?
Няма много бързо да умреш.
Първом ще напуснеш някогашна
стара къща, с каменен градеж.

Беше тя във Варна, край морето.
Ще напуснеш след това Париж.
С много скръб и ярости в сърцето
с град Айова ще се разделиш.

Той е чак в Америка далечна.
Равнината там е с дъх на мак.
Няма нищо, няма нищо вечно.
Нито светлина. И нито мрак.

Ще напуснеш после градовете,
гдето бил си влюбен и поет.
На Венеция след часовете,
на Стокхолм навярно ще е ред.

Но преди на Витоша сумрака
да напуснеш с горестни слова,
с песен птича, бяла, ще те чака
с тебе да се раздели Москва.

Тя, след София, за теб е втора
родна майка, мила с верен лик.
Тя ще те прегърне през простора
нежно, в предпоследния ти миг.

И едва тогава ще настане
оня, който е неотвратим.
Ще те вземат сините Балкани.
За да станеш с тях на звън и дим.

НАСТАВЛЕНИЕ

Ненужно дело няма. Спи щастлива!
Щом нещо се извършва нужда вече
от него обусловена, отива
към нещо ново в тихата далечност.

Защо е тази жажда за промени?
За завладяване? И за победи?
Едничко нещо нужно е за мене
сега. Това е тайно да те гледам.

През младините изучавах немски.
По-сетне руския обзе ме властно.
А френски бе светлина от фрески
над изповед, проблеснала опасно.

Сега, макар не млад, английски уча.
Не ми се смей! Ненужно дело няма.
В последния си ден да пипна ключа
на Шекспиров сонет, ще е голяма

победа над ония равнодушни
сладобеди, изпълнени със скука.
Да бъдем всичко, само не излишни
за ритъма, в сърцето гдето чука.

Английският е весел и забавен
с различните значения на много
от думите си. С изговор задавен
в мълчание и някаква тревога.

Това навярно идва от морето,
което се мени, а всё е също.
От ритъм, вбит с подкови на конете
в старинни, каменни и мрачни къщи...

Ненужно дело? Хайде де! Къде е?
От всичко на земята има нужда.
Дори от птица, гдето да не пее.
И от любима, гдето ти е чужда.

БАЛАДА ЗА ЛАСЛО

Къде си, Ласло, друже стар?
Защо не те видях
на Буда в древния дувар,
сред Пеща, в летен смях?
На Хилтън в златните стъкла
не беше отразен.
Съдбата, кучка доста зла,
е с теб, тъй както с мен.

Дочух, че нещо си мечтал
над нов и труден стих,
че остарял си от печал,
целувки и мечти.
Къде си, Ласло, друже стар,
защо не те съзря
приятеля ти Божидар
сред юнската заря?

Но ето че неясен дъжд
над Естергом вали.
Защо почувствах изведнъж,
че нещо ме боли?
Провинциалните цветя
край кръчмата дъхтят.
Когато свърши любовта,
навярно почва смърт.

Дъждът е толкова добър
и виното добро.
Напомня нашенския кър
даждовното сребро.
И „бачо“ става „бачи“, та
да проумея сам,
че има нещичко в кръвта,
което не го знам.

Унгарец ли в далечен сын
е яздил кон-стрела
до български подкован звън
през пламнали села?
Та затова те чувствам брат,
реално те съзрях
в дъжда на този следобяд,
в цветята с юнска прах.

Прощавай, Ласло, друже мил!
Стихът остава стих.
Дъжда в провинциален стил
над скромните звезди
от летни дребнички цветя
се сипеше така,
че аз забравих любовта
в сребрилата тъга.

ХУДОЖНИК

На Ал. Денков

Изчезна. Вече теб те няма.
Понесе се, че си умрял.
А пролетта е пак голяма.
На вишните цветът е бял.

Жена ти сигурно е жива.
Детето си отглежда тя.
Будува през април щастлива
от спомена за любовта.

Навярно дъщеря ти търси
сред шкафа книги с твоя сын.
Рисунките ти я разтърсват
като далечен странен звън.

Ти спомена веднъж, че къща
жена ти има край брега
на Варна, гдето се завръщат
вълните с болка и тъга

от своя странен бяг в безкрая
на гибелната самота...
Защо те спомних днес, не зная.
Навярно е от пролетта.

Припомних и ателието
на най-високия етаж,
където синьо от небето
ти с четката си взе веднъж.

А пък от вятъра огромен
взе бял цвят, блеснал-като страх.
Какъв нелеп, ненужен спомен.
„Защо живях? Защо живях?“

МЪДРЕЦИ

Десет мъдреци стоят неподвижни
в транзитната зала на едно летище.
Аз съм единадесетият.
Ние мълчим, замръзнали като йоги.
Не потрепваме даже с клепачи.
Гледаме морето отсреща,
до което не можем да отидем,
което не ни засяга,
което е сякаш нарисувана илюзия.

Самолетите излитат и кацат.
Турбините им гърмят и заглъхват.
Но нас това не ни засяга.
Всеки чака своя далечен час,
който може би никога няма да настъпи.

Понякога някой чува името си.
Или името на града, за където лети.
Или номера на своя полет.
Тогава той става и изчезва.
Но никой не го забелязва.
Защото неусетно и невидимо
е дошъл един нов единадесети.

Ние трябва да бъдем винаги единадесет.
Личностите нямат значение.
Нямат значение посоките,
часовете,
месеците, годишните времена.

Ние чакаме.
Неподвижни, като каменни идоли.
Мъдри и вечни.
Другите бързат и се вълнуват.
Гледат часовниците си,
четат разписанието,
искат сведения.
Разгръщат вестници,
пият кафе,
купуват си сувенири,
говорят по телефоните.

Ние мълчим неподвижни.
Винаги единадесет.
Когато дойде дванадесетия,
ако дойде въобще някога,
той ще се нарича Петър
и ще пропее петел.

СМЪРТ

Море, и ти умираш като нас,
и ти загубваш и вода, и страст,
вълни загубваш, птици, риби, пясък,
на нощите си оня таен блясък,
сред който влизат голи в тебе тия,
които няма от кого да крият,
че се обичат. Даже от нощта.

Умира всичко. Хора и неща.
Моретата умират също бавно,
от хората, за разлика, безславно.
„Тук — казват — нявга е било море.“
Тъй за човека спомнят, щом умре.
Тук някога той любил, дишал, писал,
тук някога е бил той страст и мисъл,
преди да стане пясък и трева.

Смъртта сред твойта гробна синева
чудесна е. Преди години, помня,
попаднах в самотата ти огромна,
помислих си: това е вече края.

Ала изплувах. Гледах как сияе
все по-наблизо, като скръб, брега.

Каква ли смърт очаква ме сега?
Каквато и да е, в едно се сливат
чрез нея мигом хората щастливи
с моретата нещастни и сами,
прободени от лунните ками.

ПРОКЪЛНАТО ПОКОЛЕНИЕ

И ние, зная го без всякакво съмнение,
за музите сме прокълнато поколение.

Родени, за да пишем стихове,
преминахме през много страхове,
през прозата с дебели романи,
през драми, неиграни и играни,
сценарии, награди, наказания,
дори участвахме и в състезания
да провериме точно кой е пръв
и кой последен между нас. Чрез кръв
проверка страшна даже беше сторена.

Една теория ли беше посъборена
на критиката с нашите творби?
Какво не правихме! Ала не би!

Оставаме си със стихотворения,
на стиховете вярно поколение
(не от Гертруда Стайн), но прокълнато
чрез стиховете да тежи богато
не с нещо друго, а единствено чрез рими.
Къде сте, жанрове неизброими,
които ще блестят, за съжаление,
далеч от прокълнатото ни поколение?

ПОЕМИ

ТЪЖА

Аз не тъжа за миналите дни,
за бъдещите дни тъжа сега.
Изминалите дни са вече сън.
Не ще ги върне нищо на света.
Но в бъдещите дни ме чака скръб.
И радост. Дъжд там хладно ще вали.
Ще плува слънце. Ще издъхва мрак.
Ще ме целуват устни и звезди.
Започва да ме мрази бъдещ враг.
Тичинка от любов сега лети,
за да докосне твоите гърди.
По дяволите миналите дни!
Пред бъдещите дни мълча сега.

ПЕСЕН

Край Босфора стоят стени вековни.
Дворците на султаните сега са
музей, какъвто няма на земята —
блестят, обшити с диаманти, люлки
за царствените синове, преливат
във изумрудни блясъци чалмите
на господарите, от тежко злато
са мечове и криви ятагани.
Един до друг султаните поглеждат
от своите портрети, наредени
като в изложбена обширна зала.
Запазено е всичко, всяка брънка
от дългата верига тук е цяла.

В градините на бившите хареми
цъфтят дори цветя от сто години.
Като в архива на грижлив чиновник
са подредени векове и битки,
фермани, ордени и униформи.

А в моята родина няма нищо.

Султаните са разрушили с ярост
дворци и крепости. Дърво и мрамор
е пламнало в пожар на погрома.

Брилянтите от наште диадеми
са украсили златните обувки
на техните султани, за да тъпчат
гробове и светини, за да ритат
убитите, с оная кръв в сърцата,
с която днес сърцето ми пулсира.

Да, в моята родина няма нищо,
останало от миналата слава,
една-едничка искра, от която,
пожара на гнева и свободата
да можел пак да лумне. Само пепел,
разцепени гранити, издълбани
с ножове надписи, разбити фрески,
избодени икони, изгорени
евангелия, жития и вули
с печати златни, с подписи на палци,
със кръстове и с богомилски знаци.
От всичко се страхувал господаря
на робите, които край Балкана
лежали из прахта. От слава прежна,
от настояща сила и от мисли
за бъдещо величие се плашел
и затова рушил, горял, събарял,
убивал, оковавал, унижавал —
да няма нищо, нищо, нищо, нищо,
което да извика свободата
от гроба ѝ, така добре затрупан.
И днеска в моята родина рядко
стена от стара крепост ще намериш,
художници рисуват по догадки
лицата на царе и на бунтовници,
археолозите възстановяват
дворци и градове по десет камъка
в основите на стражевите кули.

И въпреки това остана нещо,
което вековете съхраниха,
което като триумфална арка
отвежда в миналото всеки българин,
по-трайно и от злато, и от мрамор,
по-твърдо и от диаманти даже —
остана непокътната и цяла,
остана песента, която пяли
войниците ни в битката последна.
Един се върнал жив, на своя син
запял я тихо, никой да не чуе,
и — свършено! Врагът дори не знаел,
че има крепост недоразрушена,
че има искра за пожара бъдещ,
че има гордост за сърцата смели,
че има песен, страшна и широка,
че в нея тъпаните бойни бият,
че в нея звънкът мечовете тежки,
подковите по камъните тракат,
полюшват се маждраци островърхи,
войниците отиват, без да трепнат,
към гибелта, към тъмните пълчища,
към славата, към битката последна
за милата родина, за страната,
която вече няма да намериш
по картите и глобусите кръгли,
а само в тая песен, само в нея.
Отиват страшни, няма да се върнат
юнаците, конете, знамената,
отиват лъвовете златоткани
по ризници и къси пелерини,
отива царя, сам Иван Шишман
отива, както своите войници,
отива цялата епоха, строга,
обречена на гибел, но спокойна,

отива и запява бойна песен
пред смаяния враг. И тая песен
из мъртвите уста дори се носи,
повтарят я горите и скалите,
далеч я веят ветровете зимни,
далеч — през вековете, да достигне
до нас, до свободата... Мила майко,
нима не ще ги спреш, не ще пожалиш.
не ще запазиш синовете свои?
Безсмислена е битката, решена
от броя на войниците, които
застанали са срещу тях... О, майко,
пей дълго марша с ритъма мъжествен,
с тържествения барабанен тътен,
пей, пей — догде го чуят ясно тия,
които ще се метнат на конете,
ще отмъстят за кръв и унижения,
за славата отнета, за стените,
съборени до сетния им камък,
за книгите, на клади изгорени,
за фреските, превърнати на пясък...
О, фантастична песен! О, свят ритъм!
Могило братска! И музей прекрасен
на вековете, дали на народа
Ивайловия бунт, гнева Асенов,
на богомилите блена, пречистен
през огъня на клади и мъчения.
Целувам те, тъй както се целува
разкъсано, но победило знаме.

ТРАКИЙСКА НОЩ

Повя от юг. И като жар далечна,
от вятъра раздухани, проблесват
звездите. Аз вървя като насън.
През клоните на храсти и дървета
в краката ми угасват светлините
на Казанлък. Тежи дъха на рози,
на сочни листи и на суха пръст,
узряла като плод. Прелита птица,
от мене по-тревожна и по-жадна
не за вода, а за спокойна песен.
Реката долу плиска в камънака
и в нейното спокойно огледало
трептят звезди.

Защо не си до мене,
под влажните си пръсти да усетя
извивката на детското ти рамо?
Да ти покажа колко е красива
в такива нощи тази стара Тракия —
сестрата на атинската пророчица
и майката на оня странен бог,
чиито дъщери и синове
по цялата земя сега живеят
и се наричат с името артисти.
В такива нощи вятърът отвява
далече, към далечните морета,
оградите, които се издигат
между епохите и вековете.

В такива нощи няма смърт и старост,
а чуваш ясно как растат тревите,
а те са същите треви, които
са раснали, когато Дионисий
е тъпкал същата земя, земята
на Тракия, горещата земя.
— Така е. Вий сте свършено прави. —
Обърнах се учуден и видях,
че в сянката на близката акация
стои един висок човек. Той трепна,
направи крачка и се спря наблизко.
— И вий ли сте любител като мене
на тишината? — каза глухо той. —
Какви звезди! Каква чудесна нощ!
— За влюбени — добавих аз, — а ние,
за жалост, скитаме сега сами.
— Сами! Това е тъй, ала, изглежда,
и двамата сме влюбени, защото
вий преди малко, струва ми се, ясно
говорехте за някакво момиче.
— Да се подслушва чуждата тъга
не е добре — отвърнах аз.

— Простете...

Но ний дори не сме се запознали —
и той протегна своята ръка. —
Вий сте поет, аз съм художник — значи,
езика ни е общ... Чудесно лято.
Каква тракийска нощ!... Обичам Тракия
и няма никога да я напусна.
А ваште думи мигом ме накараха
да ви почувствувам близък. Затова
простете, че така ви заговорих.
— Не ви се сърдя. Тези запознанства
са хубави. И вий ли като мене
не спите в тия душни летни нощи?
— Уви, познахте — вече дълго време,

години вече, даже векове
не мога да заспя, уви, не мога... —
Обърнах се уплашено! Той каза:
— Не се страхувайте! Не съм излязъл
от лудница. Аз често се шегувам.
— Момичето, което вий обичате,
навярно не желае да живее
в дълбоката провинция, навярно
прекарва в София, при своите близки?...
— О, не — отвърна той, — и тя е тука. —
Неловка тишина последва думите.
Достигнахме до каменната къщичка,
издигната на малката могила,
където преди няколко години
откриха древна гробница на траките.
— Да влезем — каза той, — аз имам ключ. —
Желязната врата изскърца тихо.
— В музея ли вий служите? — В музея!
— Навярно вий копирате прекрасните
рисунки в тази гробница? — Така е.
Нали ви казах вече, че рисувам. —
Той въртна ключа. Блесна електричество.
Преминахме за миг покрай тракийците,
които се сражават безпощадно
от двадесет и четири столетия
на драмоса по гладките стени.
Той, стори ми се, леко потрепера,
когато погледа му отрази
на купола тържествените багри.
Там, увенчан с венец от златни листи,
тракийския забравен пълководец
за сетен път протягаше ръка
на своята жена. Тя беше тъжна.
Тя трябваше до него да умре.
Робините поднасяха подаръци.
Свирачите надуваха тръбите.

Конете на квадригата потракваха
с подкови и пръхтяха неспокойно.
Мъжа, в ръката с чаша, беше хладен.
Той беше гледал на смъртта в очите
през хиляди сражения. Нима
сега като детенце ще заплаче?
А бойния жребец е оседлан
за похода към царството на мъртвите.
Защо жената, млада и красива,
безпомощно навела е глава?
— Не иска да умре, това е ясно —
учудих се на моя собствен глас, —
мъжа си тя навярно не обича.
— Това е тъй — прошепна моя спътник, —
тя в онзи миг тъгуваше за мен.
— За вас? — аз се обърнах като в сън,
но неговия поглед беше ясен.
— Аз съм художника на тези фрески!
С каква тъга, с каква любов и болка
рисувах тази гробница, в която
погребах и моята любов —
жена на властелина. Колко века
изминаха, а нямам мир, защото
тя мен обичаше — умря до него.
Защо ли трябваше да ги рисувам,
защо ли дойдох тука от Атина
сред тези варвари, да запечатам
завинаги на бялата стена
такъв позор... А Тракия е сякаш
едно безкрайно и разкошно лято.
Перикъл, мъдрият, не се излъга,
че даде на тракийците изкуство
и слава, и наука, и разцвет.
Но варварският обичай остана
и той погуби моята тракийка.

Да беше нашата любов цъфтяла
под сянката на белия Акропол,
не бих се мъчил досега, обзет
от ужас... —

Аз мълчах обезумял.
Сега видях — той беше много млад,
но с поглед като нощ дълбок и черен.
По профила му сенките трептяха
като във вир, сред който се оглежда
далечен бряг. Той продължи сломен:
— А във нощ. Чудесна южна нощ.
Навън живее мойта топла Тракия.
И чувствам вече аз, че любовта
във вашто време литва като птица
над Фидиевия далечен храм.
А колко много векове на ужас!
Еснафи в къщите с дърворезби
и дворчета с градинки и чимшири.
И турци в Казанлък. Решетки гъсти.
Девойки с фереджета. И насилие
над любовта — която иска само
да бъде като вятъра прозрачна
и като него леко да лети...
Простете ми. Навярно ви задържам.
Но никога не трябва да завиждате
на хората от младото ми време.
Бих искал да живея между вас.
Ний имахме изкуство несравнимо.
Вий имате велика свобода,
а значи: и изкуство, и любов,
и щастие да бъдете щастливи.
А аз самия съм откупен роб...
Но да излезем — тука е задушно.
А фреските не бива да стоят
от светлина огрени дълго време.

Излязохме. Вратата щракна глухо.
Звезди, звезди, навсякъде звезди.
В акациите шушне топъл вятър.
Мирише на земя и на треви.
Обърнах се — до мене няма никой.

А луната беше блеснала високо,
безшумно изличила всички сенки.

БЯЛА ПОЕМА

Всичко, написано в тази поема, се е случило
наистина. Понякога срещам героя ѝ по софийските
улици. С ръце без пръсти и сакати крака, той
упорито печели хляба си, като кара един пощенски
мотоциклет...

Бял и дълбок искри снегът. Небето
се слива на Пирина с белотата.
Из тишината на студа израства
върхът.

А там, над облаците бели,
са белите скали, между които
бди наблюдателницата. Но тя е
така далече. Вятъра безспирно
разгъва бели мрежи, за да хване,
да спре мъжа висок, човека, тръгнал
наведен дръзко пряко снеговете,
понесъл на плещи мотор стоманен.
Мъжа върви и парата белее
пред устните му, с гънка безпощадна,
пред погледа му, устремен нагоре.

Ще свие буря. Нека и да свие!
Той никога до днес не е потрепвал
пред планината. Той е господарят
на стръмните скали, на снеговете,

на вълците жестоки, на орлите,
които са единствени над него.
Не ще се върне! Нека вие вятър!

Ще изнесе мотора над скалите,
да загърми от вятъра по-силно,
из наблюдателницата да бликне
ток електрически. И ще измери
тогава силата на тая буря
и градусите на студа...

Усети,
че го погалва влажен южен вятър.
Но миг на слабост — значи, край на всичко.
Разтърси като вълк глава и с мъка
вби стъпка, после друга, после трета...
А вятъра напираше по-силен,
засипваше следите, сякаш беше
дете, което си играе с пясък...

Започна да тъмнее със секунди
и облаци, и сняг съединиха
в прегръдка ледена безкрая, който
изчезна мигом и остана само
снега в краката и снега в очите.

Напред! Но изведнъж се удря в нещо
главата му. Той се изправя бавно,
ръцете си разперва и опипва
наоколо. — Издига гладък камък
една скала, излъскана и ледна.

Дотук ли беше пътя му? Дотук ли?
Посоката ли сбърка, та сега е
в подножието на скала отвесна?
А там, над нея, сред скалите остри
е наблюдателницата му бяла.

Нима назад ще трябва да се спусне,
да чака вятъра, догде се свие,
измръзнал из гнездата на орлите?

Той коленичи и мотора слезе
от раменете му и се притисна
до твърдата скала, виновен сякаш
за несполуката. Мъжа направи
с камата си над него знак — и тяло
възви за връщане.

Но спря засрамен.
Спасяваше той всички заблудени,
замръзналите сгряваше с дъха си
и смятаха го за другар орлите.
Къде се връща? Има път нагоре!
Отвесната скала нагоре води!
Ще се уплаши ли от този вятър,
от бурята нима ще се уплаши?
Напипват пръстите му вече място
в скалата, гдето би могъл да стъпи.
Той се издига на ръце, прилепва
до гладката скала и стиска устни.

О всеки ръб до болка впива длани,
краката дирят мъничките гънки
в гранита твърд. Тъй педя подир педя
той се издига към върха, където
ще го приветства бурята с победа
и вятъра ще легне като куче
в краката му.

Но все по-гладка става
отвесната скала. Не срещат вече
ръцете мъничка издатина, ни
най-малката вдлъбнатина, в която
да се захванат ледените пръсти.

Лицето, побледняло, се оглежда
в гранитното жестоко огледало.
Нито напред, нито назад! Очите
не виждат даже малък ръб нагоре.
Краката дирят мястото последно,
където бяха стъпили. Но мигом
надолу литва камъчето. Той е
увиснал на ръцете си. Отново
нагоре се издига и опира
уста в полирания леден камък.
Тук, значи, ще се мре. Или по-право —
тук, значи, той на лед ще се превърне
и ще политне като лед изкъртен
към пропастите под върха замръзнал.
Не, няма тъй — без бой — да се отпусне!
Макар и неподвижен — ще се бори!
Макар и без надежда — ще упорства
и ще дочака бурята да стихне.

А бурята набива леден пясък
по дрехите, лицето и ръцете,
а бурята издига глас прегракнал,
напъва сили, за да го откъсне
от камъка, до който е притиснал
сърцето си.

Но ето че човека
като скалата бавно се покрива
с кора от лед. Настава черна вечер.
И той стои. А вятъра пак вие.
Снегът лети. Ръцете цели в лед са.
Това е краят. Повече не може.
След малко ще потъне в снеговете.
И никой никога не ще узнае
къде е гроба незарит и пресен.
Сърцето му затихва, чезне пулса.

Така в мотор, останал без гориво,
последните завъртвания гаснат
и предвещават тишината страшна.

Ръцете му отдавна са втвърдени
и се държат в скалата като скоби.
Единствен мозъка развива бързо
из гънките си лентата прозрачна,
на миналото филмовата лента.

Връз белия екран на снеговете
той вижда филма, който вече свършва:
самотни дълги нощи в планината...
И майка му, привикнала да чака...
А той очаква все едно момиче,
което се бои от самотата
и затова оставя го самотен...

Но ето — долу, в снежното летище,
край самолета, овъглен и грозен,
пилоти като кукли от парцали
лежат и с мъртви устни сякаш шепнат:
„Защо не съобщи, че иде буря?
Ти беше слаб! Замръзна на скалата.
Ала защо и ние споделихме
смъртта ти? Беше още много рано...“

Сред ледната земя лежат зърната,
които никога не ще поникнат,
защото той не съобщи навреме
в стопанствата, че иде силна буря...
Настава лято. Нивите чернеят
като обширни гробища. Къде са
зелените вълни! Той чува ясно
как мъртвите зърна шептят сред зноя:

„Ти беше слаб! Замръзна на скалата.
Ала защо и ние споделихме
смъртта ти?...“

Как е душно и приятно.

В зелената гора запяват птици.
А той лежи затоплен на тревата.
Небето като езеро синее
над юлските напечени тополи...
Притваря с мъка клепки — да не гледа.
И се докосва до смъртта и мрака.
Но наблюдателницата е горе.
И той е нужен там. На него вярват,
на него хората са поверили
най-точните блестящи инструменти.
Те имаха доверие към него,
те мислеха, че в ревалите бури
той ще стои на поста си, ще диша...
Очите са отворени отново.
И мисълта, най-топлото от всичко,
разпалва във сърцето заледено
последното гориво на дълга.
И той стои. Той знае, че го чакат
в полетата под него много хора,
скиорите на него се надяват,
на него вярват белите дървари,
пилотите, с крила от алуминий.
Минават часове. И той не може
дори о мисъл вече да се хване —
и се отпуска в бялата далечност
на сънищата. Да, това е краят!
Но хората не трябва да помислят,
че той не се е борил до момента,
до който някой може да се бори.
Нима така напускаха скалите
ранените и жадни партизани?...

И той със страшна сила отдели
замръзналите пръсти от гранита,
решил като надгробен знак да сложи
по-долу, върху зъбера издаден,
коравата си раница. Но вече
не можеше да мръдне ледни пръсти
освен един. И с мъка между него
и ледената длан притисна ножа,
наведе се и почна да дълбае
в леда блестящ. Увиснал върху лакти,
той бавно се засвлича от скалата.
Затекоха безкрайни часове
в безпаметно студено напрежение.
И ето стига зъбера. Но лудо
в сърцето ледено пак лумва жажда
да слуша гласове на много хора.
В леда се врязва ножа му и святка
и пак се свлича тялото надолу.
И мъртвите крака накрай опряха
в мечтаната повърхност на снега.
А бурята в миг стихва поразена.
Настава фантастична тишина.
Огромната луна посипва с блясък
отдавна вкочаненото лице.
Небето в тъмночерна вис запалва
най-едриите, най-светлите звезди.

Почти до тях блести скалата гладка,
където тридесет жестоки часа
стоя пред вятъра един човек.

„Живея!“ — той от радост ще заплаче.
„Живея!“ — той издува жадно гръд
и като луд поисква да политне
към хижата, отдето смело тръгна
преди два дни с мотор на раменете.

Но глупаво безсилие, след като
от бурята излязъл си по-силен —
краката се огъват, той се свлича
и почва да се носи по наклона,
да се върти, да се търкаля бясно!
Скалите дебнат. Но Пирин го хваща
в прегръдките си снежни и студени.

Оттука вече почва падината
и хижата не е звезда, а светъл
прозорец, пламнал като буен огън.
И нови, дълги часове на твърдост,
каквито нямат съществата живи,
а хладните скали и ледовете.
С главата си разбива той пъртина
и по корем се влачи към живота.
Най-сетне е при хижата. Високо
над нея грее леденото слънце.
Вратата бута с рамо той и влиза.
И иска да заспи сред коридора.
Но пак пълзи. И до врата достига.
От нея лъха топлина и говор.
Но как да влезе като болно куче
той, пред когото даже планината
и бурята наведоха глави?

Ще влезе прав, пък ако ще, в секунда
сърцето му на части да се пръсне.
Намръщил вежди, сякаш планината
на вледенения си гръб повдига,
той до стената бавно се изправя
с усмихнати през болката уста.
Натиска с лакът наранен резето
и хората, които бяха вътре,

уплашени, видяха на вратата:
един висок човек от сняг и лед
с разперени ръце да се подпира
и да се олюлява мълчалив.

СЪН

Днеска в стария храм
с исполинската сянка на Буда
вдъхнах мириса гъст
на запалени странни треви.
И ме гледаше с поглед
непочтително весел брамина,
та си мисля сега,
че той смеси в тревите хашиш.

И започна се нощ
в тази стая с открити прозорци
и открити врати
на хотел сред малкия град.
Уж съм вече заспал,
а пък всъщност говоря и слушам,
и очите ми виждат
най-реално безумни неща.

От нощта през вратите
влизат бавно жените, които
съм обичал години,
други — месеци, дни, часове.
Всяка носи халат
от старинна дъхтяща коприна,
всяка спира при мен
и ми гали косите с ръка.

Само ти не дойде.
Само ти до вратата застана.
И смеха ти жестоко
пак просъска в горещата нощ.
Твоя тесен халат
беше яркочервен като рана,
с две змии на гърдите
и по кръста с пчели от сребро.

Аз те виках с ръка.
Ти презрително тръсна главата.
„Идват другите“ — каза
и отмина в халата червен.
Ако можех да стана,
бих те стигнал за миг в коридора.
Бих разкъсал халата
да направя от него въже.

Но лежах като в сън.
Вън шумяха листа или птици.
В бял халат на мъртвец
дойде сянка и дълго рида.
После сякаш че в танц
непознати жени се явиха,
не съвсем непознати,
ала с доста неясни лица.

„А коя ме обича?
А коя още мисли за мен?“

„Що за глупав въпрос? —
каза оня усмихнат брамин. —
Аз съм тука слуга!
Коридорен слуга съм в хотела!
Вий звъните за мене?
Вий желаете сигурно чай?“

„А коя ме обича?“
„Таз, която ще дойде тук гола,
без в халат да прикрива
своите мисли и своята тъга.
Ето чувствам, — тя иде.“
И той сякаш в стените стопи се,
върху черната рамка
засия бяла женска ръка.

Там спокойна и гола
се усмихва жена върху фона
от листа и от птици,
от звезди и от радостна нощ.
„Защо нямаш лице?
Защо нямаш лице? Отвърни ми!“
„Аз съм майка — тя каза, —
аз съм майка на твоите деца.

Ти жадуваш любов?
Любовта не е страст, мили, мили.
Любовта е светът,
който мре и се ражда все пак...
Често спомням за теб.
Дълго мисля за теб и те чакам.
Дай ми мойто лице!
Дай ми моята вяност към теб!...
А сега да заспиш
аз желая спокойно и тихо.
И добре се покрий,
че коварна е южната нощ...“

Сякаш слушах гласа
на грижливата майчица моя,
и заплаках, загдето
много често към нея съм лош.

А брамина-слуга
влезе с чаен поднос и притвори
тихо моите прозорци,
призакри тихо моите врати.
Как желях да спя!
Тази нощ ме измъчи с умора
и добре, че се съмна,
че над листите няма звезди.

ПОТЪВАЩОТО ЦВЕТЕ

Той беше млад и хубав.
Живота беше негов.
Сигурно.
Защото нищо неразумно,
от книгите прочетено,
не пречеше на мислите му.
Нито идеи. Нито стихове.
Беше щастлив.

Тогава неочаквано дойде
нещастieto.
Дойде за него.
Той загуби всичко.
Последвалите
загуби след загуби
затвориха денят му
в тесен кръг
от работата до дома,
без всякакви пари,
без радост и без мъка.
Спокоен бавен пъкъл.

Светът,
огромния,
бе някаква измислица,

фантазия
за градове и самолети,
четирите посоки на света,
бълнуване на луд.

Останаха му само мислите.
И книгите,
преди така омразни.
И късно следобяд,
привечер,
когато няма
други къпещи се във морето,
забавата
да плува дълго сам,
загубен под небето.

Не смеех да го гледам
право във очите.
Боях се,
че нещастieto там
ще бляска в своята победа.

Но веднъж
той ми разказа, мимоходом,
как се затварял
като огнено огромно цвете
запада
при залез на слънцето.
Листата му —
той каза —
потъвали в зелените и весели води
край неговото тяло
като песен...

Мълчах зашеметен и смаян.

На мъката и бедността клещите
така го бяха стегнали,
отрязали му всички други
пътища,
че той,
без сам и да иска и да знае,
поет, бе станал.
Ненаписал
един-единствен ред дори,
той бе видял едно стихотворение
в небето.
На залеза потъващото цвете,
в солените води
фосфоресциращо.
И песента на рибите бе чул.
Милувките на мидите трептяха
по устните му като милост.

БАЛАДА

Аз съм майка на Ботев. На Христо. Поета.
Не съм мъртва. Моят гроб е празен сега.
Не съм на парцел 29, алея 5.
Вдигнах плочата тежка с непреклонна ръка.

Все съм жива, защото и той също живее.
Все съм жива, че го чакам да се върне при мен.
Уж умирах, а виждам — нещо мило светлее.
Моя син незагинал. За надежди роден.

Иде светъл и млад. Иде строен и весел.
Знаех, знаех си винаги — ще се върне пак.
Нали беше написал в своята хубава песен,
че тоз, който падне... Ах, сине мой драг!

Първом плаках за теб с твоята булка Венета.
Заокайвах Иванка, твойто малко дете.
Ала дойдоха твоите, от Комитета.
И ръката ми тихо целунаха те.

„Жив е той!“ — най-последния скришом ми каза.
„Няма гроб. Бил ударен. Но дали е умрял?
Някой бил го видял, че пресякъл Боаза.
Друг в тълпата на Цариград бил го съзрял.“

Сине, сине, ела си! Всички тачат те вече.
Над вразите ти Времето сипа пепел и мрак.
Как живееш в чужбина, от Балкана далече?
Как живееш без близък, без писмо или знак?

Моя участ жестока! Моя бедност безкрайна!
Девет рожби родих. Седем малки орли.
А баща им топеше го болестта тайна.
Но веднъж не прошепна, че го нейде боли.

Даскал беше голям. Преводач вещ на книги.
Училище строи. Учи беден и слаб.
А за нашите деца все парата не стига.
Няма ту за дърва, ту за свеци и хляб.

Веднъж дрехи ви ши, а когато да плаща,
не намери пари, та заплака на глас.
Каква участ жестока и зла беше нашта!
Бедност! Глад! И над всичко поганската власт!

Не стърпя се и ти, като своя родител,
та отиде в Одеса, да се учиш четмо.
Но и там ли е имало за сърцата душител,
че с бунтовници тръгнал си, пак получих писмо.

А в Румъния, сине, беше станал прозрачен.
от писателство нощно и навярно от глад.
А така ти отиваше на теб чепик лачен
и сюртук, гдето копче го стяга отзад.

На баща си приличаш, като него огромен.
С онуй сиво палто, сякаш руски шинел,
той душманите плашеше. А беше си скромен,
бедността като кръст през живота поел.

Свободата дойде. Не дойде си ти с нея.
На Околчица сложиха за теб черен кръст.
Ала аз все си чувствувах — той живее, живее!
В страшни чужди земи вдига хорската мъст.

А пък ний пак останахме, сине, гладни и бедни.
Своята пенсия върна им в гняв Венета дори.
Къщи нови издигнаха вред страхливците сетни.
А предателя вчерашен днеска плува в пари.

Но това е живота. Един мре. Друг се бие.
Трети учи децата. Пише песните друг.
А хоро върху гроба им нагло шестия вие.
Бедна гладна вдовица го приема съпруг.

Аз останах сама. На баща ти съм верна.
На децата си мъртви. На героя си жив.
Нямам рокли безброй. Само кърпата черна.
Само тайната мисъл, че ти си щастлив.

Туй ми казаха също и студентите, гдето
вчера бяха у нас. Декламираха те
твойте песни така, че заплака сърцето
за най-първото мое, най-любимо дете.

После клеха се с глас в твоя „светъл, единний
комунизъм“, във вярата, твоята, че
идват те „комунистическите години
за народите“. Че кръвта ти тече

пяха. И „Жив е той, жив е“ подеха,
сякаш не знам, че си вече велик.
Но все пак жена съм, намерих утеха
във техния силен и яростен вик.

Ако ли, майци, очите си склопя
и не дочакам те, както преди,
в къщи ела, на вратата похлопай!
Аз ще те чуя от ония звезди,

гдето обсипват ни свода небесен
на 2 юни, на твоя чер ден.
Казват, тогава пламтял като песен
страшна Балкана, голям и зелен.

СЪДЪРЖАНИЕ

СТИХОТВОРЕНИЯ

- ✓ Морето и майката/7
- ✓ Морето и призраците/9
- ✓ Морето и отпътуването/11
- Минута/13
- Дълбочина/15
- Ден първи/17
- Смъртта на Иван/19
- Спомен/21
- Нежност/23
- Мечти/25
- ✓ Димитров/27
- Песен за първия ден/29
- Бандера роса/31
- Тъга/33
- ✓ Интимно/35
- Гробище край морето/37
- Дървесата на Силезия/39
- Черковата на викингите/41
- Димитровград/43
- ✓ Богатият/44
- Мое море/46
- ✓ Силна вода/48
- Зеленобляскавата гръд/49
- Парус/50
- Разговор с кестена/52
- ✓ Изкуство/54
- Великото противостоене
на Марс/55
- Съмнение/56
- ✓ Книжен плъх/58
- ✓ Свобода/61

- 1 радове/63
- Вечер/66
- Рисунка с молив/68
- Акварел/69
- Авантюристи/71
- Атлантическият океан/73
- Четвърто измерение/74
- Забравено стихотворение/77
- Льо Корбюзие/78
- Опасни чувства/79
- Изповед/81
- Искрено стихотворение/84
- След дъжда/86 ✓
- Равносметка/87
- Площада на нежността/88 ✓
- Музика/90 ✓
- Зима/91 ✓
- Светофар/92
- Гротеска/94
- Испанската земя/95
- Морето на поезията I II/96
- Мъже/98
- Казанова/99
- Весела песен/100
- Прощаване/103
- Не си отиват мъртвите/105 ✓
- Тайни/106 ✓
- Дали защото/107
- Самота/108
- Любов/110
- Ритъм/111

Синя песен/112
 Враг/114
 Мъжки диалог/116
 Къде/118
 Какво е любовта/120
 Нова година/122
 Ахматова/123
 Относителност/125
 Песента/126
 Пушката/128
 Хемингуей/130
 Смъртта на Хемингуей/132
 ✓ Последният капитан/133
 Вълнение/134
 Най-хубавото място/135
 Поколение/138
 Това са.../139
 Сребърно/140
 Образ/141
 Усмивката/143
 ✓ Косената трева/145
 Един от нас/146
 Миг/147
 Данте/149
 Мумията/150
 Съществуване/152
 Майско цвете/153
 Граница/155
 Сила/157
 Пред гробовете на Кенеди/159
 Диалектика/160
 Мис Фром/161
 Река/162
 Гордост/164
 Рашън Хил/165
 Свещена гора/166
 Нью Йорк/168
 Страст/169
 Мъдрост/171
 Нищо друго.../173
 Поетическо изкуство/175
 Поет/176

Антитеза/178
 Елегия/179
 Рай/181
 ✓ Балада за поезията/183
 ✓ Настане вечер/185
 Гняв и нежност/187
 Тишина/188
 Начало/190
 Кръговрат/191
 Сам/192
 Нощ/194
 Бавна светлина/196
 Приспивна песен/198
 Столетие/200
 Проклос/202
 Мащаби/203
 Вход за артисти/204
 Парижко утро/206
 ✓ Аустерлоу/208
 Въглища/211
 Беззвездие/214
 Палмата/215
 От двадесетия етаж/216
 От запаса/218
 Утеха/219
 Благодарност/220
 Хороскоп/221
 Радост/222
 Очите ти/223
 Хоризонт/224
 ✓ На попрището.../225
 Смяна/227
 Отново спомен/229
 ✓ Достойно е/230
 Звън и дим/231
 Наставление/233
 Балада за Ласло/235
 Художник/237
 ✓ Мъдреци/239
 Смърт/241
 Прокълнато поколение/243
 Тъга/244

ПОЕМИ

Песен/247
 ✓ Тракийска нощ/251
 Бяла поема/257

✓ Сын/266
 ✓ Потъващото цвете/270
 ✓ Балада/273